

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

Evidenčné číslo: 103002/B/2025/36146835375532804

ZHODNOTENIE VÝZNAMU INFORMAČNEJ SIETE
POLNOHOSPODÁRSKEHO ÚČTOVNÍCTVA (FADN) PRE
RIADENIE

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA HOSPODÁRSKEJ INFORMATIKY

ZHODNOTENIE VÝZNAMU INFORMAČNEJ SIETE
POLNOHOSPODÁRSKEHO ÚČTOVNÍCTVA (FADN) PRE
RIADENIE

Bakalárska práca

Študijný program: Účtovníctvo
Študijný odbor: Ekonómia a manažment
Školiace pracovisko: Katedra účtovníctva a audítorstva
Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová, PhD.

Bratislava 2025

Nikola Škrovanová

ABSTRAKT

ŠKROVANOVÁ, Nikola, *Zhodnotenie významu informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva pre riadenie* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta hospodárskej informatiky, Katedra účtovníctva a audítorstva – Vedúci záverečnej práce: doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová PhD. – Bratislava: FHI EU, 2025, 51 strán.

Cieľom záverečnej práce je poukázať na prínosy, ktoré môže priniesť družstvu účasť v Informačnej sieti poľnohospodárskeho účtovníctva alebo naopak, či účasť na tejto analýze nepredstavuje iba zbytočnú administratívnu záťaž. Záverečná práca je rozdelená do troch kapitol a obsahuje 13 tabuliek. V prvej kapitole sme sa zamerali na vymedzenie Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva, poľnohospodárskeho družstva a rastlinnej výroby. V druhej kapitole sme sa venovali definícií cieľa práce a zvolenej metodike na spracovanie cieľa práce. V tretej kapitole sme sa zamerali na informácie, ktoré bude konkrétne družstvo uvádzať do Výkazu o hospodárení poľnohospodárskeho podniku a následne sme vypočítali a interpretovali základné ukazovatele. Dosiahnuté výsledky porovnáme s priemernými hodnotami zo Slovenskej republiky za účtovné obdobia 2021 a 2022.

Kľúčové slová: informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva, rastlinná výroba, družstvo

ABSTRACT

ŠKROVANOVÁ, Nikola, *The evaluation of the importance of the Farm accountancy data network (FADN) for management* – University of Economics in Bratislava, Faculty of Economic Informatics, Department of Accounting and Auditing – Thesis supervisor: doc. Ing. Mgr. Zuzana Juhászová, PhD. – Bratislava: FHI EU, 2025, 51 pages.

The aim of the thesis is to highlight the benefits that participation in the Farm accountancy data network can bring to cooperative or, on the contrary, whether participation in this analysis does not only represent an unnecessary administrative burden. The thesis is divided into three chapters and contains 13 tables. In the first chapter, we focused on the definition of the Farm accountancy data network, the agricultural cooperative and crop production. In the second chapter, we focused on the definition of the objective of the thesis and the methodology chosen to elaborate the objective of the thesis. In the third chapter, we focused on the information that will be reported by a particular cooperative in the Farm Accounting Statement and then we calculated and interpreted the basic indicators. We compare the results obtained with the average values from the Slovak Republic for the accounting periods 2021 and 2022.

Key words: farm accountancy data network, crop production, cooperative

Obsah

Zoznam skratiek	7
Úvod	8
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí	9
1.1 Vymedzenie Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva	9
1.1.1 <i>Historický prehľad FADN</i>	11
1.1.2 <i>Súčasný stav FADN</i>	13
1.1.3 <i>FADN na Slovensku</i>	15
1.2 Teoretické východiská poľnohospodárskych družstiev	16
1.2.1 <i>Organizačná štruktúra a riadenie družstva</i>	19
1.2.2 <i>Ekonomické aspekty družstiev</i>	21
1.3 Vymedzenie rastlinnej výroby	23
1.3.1 <i>Význam rastlinnej výroby</i>	24
1.3.2 <i>Hlavné plodiny rastlinnej výroby</i>	25
2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania	27
3 Výsledky práce a diskusia	29
3.1 Výkaz o hospodárení poľnohospodárskeho podniku	29
3.1.1 <i>Základné informácie o podniku</i>	29
3.1.2 <i>Produkčné a ekonomické údaje</i>	31
3.2 Štandardný výstup FADN	34
3.2.1 <i>Ekonomické údaje</i>	34
3.2.2 <i>Produkčné údaje</i>	40
3.2.3 <i>Porovnanie výsledkov s priemernými hodnotami Slovenska</i>	44
Záver	48
Zoznam použitej literatúry	49

Zoznam skratiek

AWU	Ročná pracovná jednotka
CAP	Common Agricultural Policy (Spoločná poľnohospodárska politika)
EÚ	Európska únia
FADN	Farm accountancy data network (Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva)
MDZ	Medzinárodný družstevný zväz
MPRV SR	Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej Republiky

Úvod

Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva nie je v dnešnej dobe nový pojem a aj napriek tomu nie je na Slovensku práve známy. Ide pri tom o významný systém, ktorý má dôležité miesto v oblasti poľnohospodárskej analýzy. Je to dôležitý nástroj, ktorý systematicky zhromažďuje, analyzuje a hodnotí ekonomické, produkčné a finančné údaje z vybraných poľnohospodárskych družstiev. Tieto analyzované údaje predstavujú cenný zdroj informácií, ktoré majú význam nielen pre družstvá, verejnosť ale aj pre tvorcov spoločnej poľnohospodárskej politiky Európskej únie. Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva nám tak umožňuje porovnávať hospodárske výsledky analýz medzi jednotlivými krajinami Európskej únie, regiónmi a typmi družstiev, čím prispieva k formovaniu politik v poľnohospodárstve. V záverečnej práci sa zameriame na predstavenie fungovania tejto siete, priblížime si metodiku zberu údajov, spracovanie údajov a jej praktickú aplikáciu. Zameriame sa na aplikáciu tejto siete na konkrétne poľnohospodárske družstvo, ktoré je orientované na rastlinnú výrobu v podmienkach Slovenskej republiky. Cieľom je tak poukázať na prínosy, ktoré môže priniesť družstvu účasť v tejto sieti, alebo naopak, či účasť na tejto analýze nepredstavuje iba zbytočnú administratívnu záťaž.

Prvá kapitola poskytuje teoretické poznatky pre pochopenie fungovania Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva. V prvej časti sme si definovali túto sieť, princíp zberu údajov a tiež hlavné ciele, ktoré táto sieť sleduje. Taktiež sme sa venovali konkrétnemu fungovaniu FADN na Slovensku. V druhej časti sme definovali poľnohospodárske družstvo. Vysvetlili sme si základné princípy, ktoré družstvá uplatňujú v praxi. Rozobrali sme si princíp organizačnej štruktúry a riadenia družstva a tiež aké výhody prináša práve táto právna forma podnikania. V poslednej časti sme sa venovali vymedzeniu rastlinnej výroby, významu rastlinnej výroby a hlavným plodinám, ktoré sa v rastlinnej výrobe pestujú.

V druhej kapitole sme sa venovali charakteristike hlavného cieľa záverečnej práce a metodickému postupu, na základe ktorého sme spracovali záverečnú prácu.

V tretej kapitole sme sa zamerali na aplikáciu tejto informačnej siete na konkrétne poľnohospodárske družstvo zamerané na rastlinnú výrobu. Vypočítali sme základné ukazovatele a dosiahnuté výsledky sme analyzovali a následne porovnali s priemernými hodnotami Slovenska.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

Záverečná práca sa zameriava charakteristiku informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva a v tejto kapitole na vzájomné prepojenie Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva (ďalej len „FADN“), družstevníctva a rastlinnej výroby. Tieto oblasti sú kľúčové pre rozvoj poľnohospodárskeho sektora. FADN poskytuje údaje o výnosnosti družstiev a umožňuje analyzovať vplyv Spoločnej poľnohospodárskej politiky (ďalej len „CAP“). Pre potreby záverečnej práce budeme každý subjekt označovať ako „družstvo“.

Družstvá, ako organizácie s demokratickým princípom riadenia, zohrávajú dôležitú úlohu pri podpore zamestnanosti na vidieku a zabezpečovaní produkcie potravín. Demokratický princíp riadenia môžeme bližšie definovať, ako princíp, ktorý uplatňuje zásadu rovnosti členov organizácie. Každý člen má rovnaké právo podieľať sa na rozhodovaní, v praxi to znamená, že jeden člen má právo na jeden hlas.

Rastlinná výroba, ako základné odvetvie poľnohospodárstva (Černý, 2014), zabezpečuje potravinovú bezpečnosť a suroviny pre priemysel, pričom podporuje udržateľné využívanie prírodných zdrojov.

Tieto oblasti spoločne prispievajú k efektívnemu využívaniu prírodných zdrojov, podpore ekonomickej stability a zabezpečovaniu potravinovej bezpečnosti.

1.1 Vymedzenie Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva

Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva predstavuje nástroj na hodnotenie príjmov družstiev a na posúdenie účinkov CAP (Markou, 2004). Môžeme FADN tiež definovať ako komplexný štatistický prieskum zameraný na zhromažďovanie údajov o hospodárskych výsledkoch družstiev. Tieto informácie sú nevyhnutné na podrobnejšiu analýzu ich ekonomickej výkonnosti a schopnosti generovať príjmy. Analyzované údaje sú kľúčové pre formovanie a rozvoj CAP (Európska komisia, 2020). Napriek tomu, že FADN poskytuje dôležité údaje, musíme si uvedomiť, že nezohľadňuje všetky špecifiká. Konkrétne pre Slovensko by bolo výhodnejšie, keby sa systém zameral viac na malé a stredné farmy, ktoré čelia odlišným problémom a potrebám v porovnaní s veľkými farmami.

System FADN integruje zber údajov z reprezentatívnych vzoriek družstiev na ročnej báze. Zahŕňa široké spektrum poľnohospodárskych činností v danej krajine, ako aj niektoré nepoľnohospodárske aktivity, napríklad agroturistika a lesníctvo. Všetky zhromaždené údaje sú prísne dôverné a sú dostupné len Generálnemu riaditeľstvu Európskej únie pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka (Markou, 2004). Práve prísna dôvernosť údajov podporuje dôveru družstiev voči systému FADN, čo je nevyhnutné na zabezpečenie kvality a hlavne pravdivosti zbieraných údajov.

FADN je jediný zdroj mikroekonomických údajov harmonizovaných na úrovni Európskej únie (ďalej len „EÚ“), čo znamená, že účtovné zásady sú vo všetkých krajinách rovnaké. Poľnohospodárske podniky sa do prieskumu vyberajú na základe plánu výberu vzoriek, ktorý je stanovený na úrovni každého regiónu únie. Do prieskumu sú zaradené len družstvá, ktoré sú vzhľadom na ich veľkosť považované za komerčné (Európska komisia, n.d. -a). Podľa Organizácie Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo (FAO, 2006) nariadenia definujú minimálnu veľkosť družstva, ktoré sa považuje za komerčné, a nie za družstvo zamerané na čiastkový úväzok alebo na vlastnú spotrebu. Harmonizácia údajov má zásadný vplyv na porovnateľnosť údajov medzi krajinami, no môže sa stať, že ignorujú niektoré regionálne špecifiká. Napríklad na Slovensku existuje veľa malých družstiev, ktoré sú považované za komerčné a síce vyprodukovujú nižšie príjmy, ale aj tak majú veľký význam pre ekonomiku. Môžu poskytovať pracovné miesta a tým zabezpečiť zamestnanosť, podieľať sa na produkcii potravín alebo iných produktov na lokálnej úrovni.

Údaje, zozbierané v rámci FADN, sa nepoužívajú len na hodnotenie príjmov poľnohospodárskych podnikov, ale stále viac aj na posudzovanie celkových výsledkov a vplyvov CAP (Európska komisia, n.d. -b). FADN však neposkytuje informácie o životnej úrovni poľnohospodárskych domácností, okrem prípadov, keď tieto domácnosti získavajú celý svoj príjem z poľnohospodárskej činnosti (FAO, 2006). Pre správne posúdenie sociálnoeconomickej situácie družstiev na Slovensku by mala metodika FADN zohľadňovať regionálne rozdiely a kombinované príjmy.

Podľa Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR (MPRV SR, n.d. -a) je hlavnou úlohou FADN poskytovať informácie o príjmoch európskych družstiev a umožniť analýzu ich hospodárenia. Každý rok FADN zhromažďuje a analyzuje údaje z približne 80 000 družstiev. Tento výberový súbor reprezentuje viac ako 5 miliónov družstiev a vyše

90 % poľnohospodárskej pôdy a výroby EÚ. Členské štáty EÚ sú povinné získavať tieto údaje a poskytovať ich na účely ekonomických analýz a porovnaní.

FADN je právne založená na nariadení 79/65/EHS a jeho následných úpravách, ktoré definujú hlavné ciele systému. Tieto ciele zahŕňajú:

- Zber účtovných informácií od družstiev týkajúcich sa úrovne príjmov.
- Modulácia úrovne dotácií poskytovaných v rámci CAP.
- Analýza vplyvov rôznych reforiem poľnohospodárskej politiky, ako boli reformy CAP v rokoch 1992, 2000 a 2003.
- Formulovanie novej alebo revízia existujúcej poľnohospodárskej politiky (Markou, 2004).

Slovenské poľnohospodárstvo môže profitovať zo systému FADN tým, že získa presné údaje, ktoré pomáhajú pri rozhodovaní o vhodných investíciách a dotáciách.

1.1.1 Historický prehľad FADN

FADN bola zriadená na základe Nariadenia Rady č. 79/65/EHS z 15 júna 1965 o vytvorení siete na zhromažďovanie účtovných údajov o príjmoch a o hospodárskej činnosti družstiev v Európskom hospodárskom spoločenstve. Toto nariadenie položilo právny základ pre organizáciu siete, ktorá bola nevyhnutná na napĺňanie cieľov CAP Európskeho hospodárskeho spoločenstva.

Nariadenie definovalo hlavné ciele siete FADN, ktoré zahŕňali zhromažďovanie údajov potrebných predovšetkým na ročné určovanie príjmov družstiev patriacich do oblasti prieskumu a na rozbor hospodárskej činnosti družstiev. Údaje, ktoré sa získajú na základe tohto nariadenia slúžia ako základ pre výročnú správu, ktorú podáva Rade Komisia o situácii v poľnohospodárstve (Nariadenie Rady č. 79/65/EHS, 1965). Takýmto spôsobom FADN prispieva k zlepšeniu strategického plánovania a prispôsobovania politických opatrení, čo má zásadný význam v neustále sa meniacich trhových podmienkach.

Nariadenie kladie dôraz na to, aby údaje boli získavané z družstiev, ktoré sú vybrané podľa jednotlivých pravidiel v jednotlivých štátoch, aby sa zabezpečila konzistentnosť a spoľahlivosť údajov. Účtovné údaje by mali byť založené na overiteľných a presných faktoch, ktoré vyjadrujú technické, ekonomické a sociálne podmienky jednotlivých fariem

(Nariadenie Rady č. 79/65/EHS, 1965). Tieto informácie pomáhajú farmárom lepšie pochopiť, ako je na tom ich družstvo v porovnaní s ostatnými a môžu im pomôcť prispôbiť svoje aktivity na základe dostupných analýz.

Účasť družstiev na FADN bola postavená na ich dobrovoľnej ochote poskytovať údaje. Nariadenie zároveň zakazuje využívanie ktorýchkoľvek individuálnych účtovných údajov alebo iných súkromných informácií získaných v rámci vykonávania tohto nariadenia na účely zdaňovania. Je zakázané, aby ktorákoľvek osoba, ktorá sa podieľala alebo podieľa na práci dátovej siete, prezradila akékoľvek individuálne účtovné údaje alebo akékoľvek iné súkromné informácie, o ktorých sa dozvedela počas vykonávania svojich povinností alebo iným náhodným spôsobom (Nariadenie Rady č. 79/65/EHS, 1965). Zaručenie anonymity a ochrany individuálnych údajov je kľúčové pre zachovanie ochoty družstiev dobrovoľne sa zapojiť do siete. Ochrana údajov zohráva zásadnú úlohu pri budovaní dôvery medzi účastníkmi siete a štátnymi inštitúciami.

Organizácia siete FADN bola podporovaná vytvorením regionálnych výborov v jednotlivých členských štátoch. Regionálny výbor pozostáva maximálne z dvanástich členov zastupujúcich správne orgány, farmárov, učitárne fariem a subjekty zaoberajúce sa poľnohospodárskou ekonomikou. Medzi povinnosti regionálneho výboru patrí:

- určiť kategórie družstiev v príslušnej oblasti a zabezpečiť numerické rozloženie družstiev medzi rozličnými kategóriami,
- určiť počet vykazujúcich družstiev na jednu kategóriu so zohľadnením na model rozloženia,
- vybrať vykazujúce družstvá s ohľadom na svoje vlastné rozhodnutia,
- zostaviť zoznam vybraných družstiev, pričom pre každé družstvo sa špecifikujú charakteristické vlastnosti odôvodňujúce jeho výber a umiestnenie do príslušnej kategórie a zvolenú učitáreň (Nariadenie Rady č. 79/65/EHS, 1965).

Jednou z dôležitých úloh regionálnych výborov je výber družstiev. Tento proces je zásadný pre zaistenie, aby zhromaždené údaje boli reprezentatívne. V súčasnosti však môže byť prax výberu ovplyvnená subjektívnymi rozhodnutiami členov výboru. Na zníženie tohto rizika by bolo vhodné zaviesť jednotný a transparentný systém výberu podnikov s jasnými kritériami. Tento systém tak uľahčí porovnanie údajov medzi členskými štátmi EU.

1.1.2 *Súčasný stav FADN*

FADN vyžaduje od každého družstva značné množstvo účtovných údajov a informácií o vstupoch a výstupoch. Tieto údaje sú potrebné na podrobnú analýzu účtovníctva družstiev. Údaje môžu byť zhromažďované len z výberovej vzorky družstiev kvôli zložitosti požadovaných informácií. Vzorka je stratifikovaná podľa regiónu, ekonomickej veľkosti a typu poľnohospodárstva, aby sa zabezpečila jej reprezentatívnosť. Cieľom je pokryť viac ako 90 percent poľnohospodárskej produkcie v EÚ. (FAO, 2006) Dosiachnutie tohto cieľa však môže byť náročné v regiónoch s menším počtom družstiev. Preto je vhodné zvýšiť počet vybraných družstiev pre regióny s nízkou hustotou družstiev tak, aby sa zabezpečila reprezentatívnosť. Motivovať družstvá, by sa zúčastnili výberu, napríklad cez finančnú odmenu.

Informácie, ktoré sa každoročne zbierajú v členských štátoch pre každých 80 000 družstiev vo vzorke FADN, obsahujú približne 1 000 premenných týkajúcich sa:

- **fyzických a štrukturálnych údajov** – napríklad poloha podniku, plocha plodín, počet hospodárskych zvierat
- **ekonomických a finančných údajov** – ako hodnota produkcie jednotlivých plodín, zásoby, predaj, nákupy (Európska komisia, n.d. -c).

Údaje sa zhromažďujú prostredníctvom styčnej agentúry v každom členskom štáte alebo prostredníctvom určených orgánov (Európska komisia, n.d. -c). Vzhľadom na rozsah zbieraných údajov by bolo užitočné preskúmať možnosť zníženia sledovaných premenných bez straty analytickej hodnoty. Tým by sa mohli znížiť náklady na zber údajov a uľahčiť družstvám ich poskytovanie.

Zber, vykazovanie a uchovávanie údajov FADN zahŕňa celý rad postupov a nástrojov využívaných v každej fáze procesu zhromažďovania dát. Medzi hlavné nástroje na zber údajov patria:

- **Prieskumy** – ktoré zahŕňajú zhromažďovanie informácií kladením série otázok družstvám, poľnohospodárskym poradcom alebo účtovným kanceláriám. Prieskumy môžu byť realizované rôznymi spôsobmi, ako sú papierové dotazníky, telefonické rozhovory alebo online platformy.
- **Rozhovory** – predstavujú hlbšiu metódu prieskumu, pri ktorej zberatelia údajov kladú priamo otázku zdroju informácií. Táto metóda umožňuje

výskumníkom získať podrobnejšie odpovede. Môže byť realizovaná osobne, telefonicky alebo prostredníctvom online platforiem.

- **Automatizovaný zber údajov** – zahŕňa používanie technológie na zhromažďovanie údajov bez priameho ľudského zásahu. Medzi tieto technológie môžeme zahrnúť používanie senzorov, nástroje na web scraping¹ alebo softvérové aplikácie, ktoré zhromažďujú a ukladajú údaje (Európska komisia, 2024).

Po zbere údajov nasleduje ich spracovanie a vykazovanie na národnej a európskej úrovni. Tento proces zahŕňa IT nástroje, ktoré zabezpečujú presný prenos a uchovanie údajov, pričom zabezpečujú ich správnosť a dostupnosť pre analýzy (Európska komisia, 2024). Vďaka podrobným informáciám zozbieraným z každého družstva je FADN veľmi bohatým zdrojom údajov, ktorý umožňuje analýzy, ktoré by inak neboli možné (FAO, 2006). Aby sa zabezpečila vysoká kvalita údajov je potrebné zaviesť kontrolné mechanizmy a pravidelné audity údajov. Je dôležité aby sa údaje pravidelne overovali a aktualizovali, aby odrážali aktuálnu situáciu fariem.

Riadenie FADN je na národnej aj európskej úrovni jasne definovaná. Každý členský štát má zriadenú Národnú komisiu, ktorej povinnosťou je schvaľovať vypracovaný plán výberu družstiev a dohliadať na splnenie povinnosti odovzdať dáta do databázy FADN. Na národnej úrovni sa o všetky činnosti spojené s FADN stará styčná agentúra, ktorá zodpovedá za výber družstiev, spracovanie, odovzдание a archiváciu dát (MPRV SR, n.d. -a).

Na európskej úrovni databázu FADN spravuje Generálne riaditeľstvo pre poľnohospodárstvo a rozvoj vidieka so sídlom v Bruseli. Najvyšším orgánom je Výbor Komisie FADN v ktorom má zastúpenie každý členský štát. Súvisiace činnosti v členských štátoch sú vykonávané podľa jednotnej metodiky, stanovenej v Nariadení Rady (ES) č. 1217/2009 o vytvorení siete na zhromažďovanie účtovných údajov o príjmoch a hospodárskej činnosti poľnohospodárskych podnikov Európskom spoločenstve (Šípová a kol., 2024).

¹ Web scraping – je technika používaná k extrakcii veľkého množstva dát z webových stránok, kde dáta sú extrahované a uložené na miestne počítače alebo do databázy v štruktúrovanom formáte, ako je napríklad Excel a pod.

Európska komisia je jedným z hlavných používateľov údajov FADN. Pravidelne zverejňuje súbor štatistických údajov, ktoré možno nájsť v databáze Štandardné výsledky (Európska komisia, n.d. -b).

Je vhodné posilniť koordináciu medzi národnými a európskymi orgánmi, čo by viedlo k väčšej efektívnosti pri výbere družstiev a spracovaní údajov. Tento krok môže pomôcť znížiť administratívne náklady a zabezpečiť rýchlejšiu reakciu na potreby poľnohospodárov.

1.1.3 FADN na Slovensku

Slovenská republika sa pripojila k systému FADN po svojom vstupe do EÚ v roku 2004. Na Slovensku je správcom Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva SR Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka (ďalej len „MPRV SR“), ktoré je od 1. 2. 2022 aj styčnou agentúrou (Šípová a kol., 2024). MPRV SR zabezpečuje výber družstiev, ktoré predstavujú reprezentatívnu vzorku poľnohospodárskej štruktúry Slovenska. (Európska komisia, 2024)

Na území SR zber údajov od 562 vybraných družstiev prebieha raz ročne elektronicky – formou web aplikácie a je zabezpečený zamestnancami odboru rezortnej štatistiky a MPRV SR. Zber za príslušný účtovný rok je vykonávaný v termíne od apríla do septembra nasledujúceho roka. Správne a včasné vyplnenie výkazu je honorované. Výkaz ISPU obsahuje komplexné informácie o farme. Zahŕňa základné informácie o družstve, informácie o pôdnom fonde, o pracovnej sile, majetku a záväzkoch. Ďalej obsahuje náklady, rastlinnú a živočíšnu výrobu, výrobky z živočíšnej výroby, príjmy z iných zárobkových činností, dotácie a daňové výkazy (MPRV SR, n.d. -a). Aby sa zabezpečila kvalita a presnosť zozbieraných údajov, mohol by sa zvýšiť počet školení farmárov, aby sa minimalizovali chyby pri vyplňaní online formulárov.

Nábor družstiev prebieha náhodným výberom na základe požiadaviek a pravidiel EÚ. Farmári, ktorí sa zúčastňujú na prieskume, sú motivovaní finančnou odmenou vo výške v priemere 290 eur. Táto platba má podporiť najmä menších farmárov, ktorí nemajú vhodné IT vybavenie (Európska komisia, 2024). Na podporu účasti menších farmárov by bolo vhodné zvážiť aj poskytovanie dodatočných technických a školiťských služieb, ktoré by im umožnili využívať dostupné IT vybavenie.

Údaje sa zbierajú priamo od farmárov a z účtovníctva družstiev. Zhromažďujú sa prostredníctvom telefonických a online kontaktov, ako aj webovej aplikácie. MPRV SR zodpovedá za správnosť a presnosť zhromaždených údajov, pričom vykonáva kontrolu kvality a logickú konzistenciu. Zabezpečuje, že údaje sú kompatibilné s predpismi a systémom FADN EÚ. Po zbere a validácií sú údaje odoslané do RICA-1 (Európsky informačný systém FADN), kde sa ďalej spracovávajú na európskej úrovni (Európska komisia, 2024). Na základe tohto procesu by bolo vhodné zvážiť zavedenie pokročilých nástrojov na kontrolu údajov, ktoré by zabezpečili rýchle identifikovanie chýb už pri ich zbere.

Výsledky sú následne publikované na národnej úrovni, čo umožňuje verejnosti, výskumným inštitúciám a samotným družstvám lepší prístup k údajom o výkonnosti poľnohospodárskeho sektora. Softvér na zber údajov obsahuje automatické systémy na kontrolu formátu údajov, čím sa zabezpečuje, že zadané údaje sú správne. Na kontrolu kvality údajov sa nepoužívajú žiadne externé aplikácie, keďže tento proces zabezpečujú vstavané systémy (Európska komisia, 2024).

FADN je dôležitou súčasťou poľnohospodárskej politiky EU a poskytuje dôležité informácie na podporu rozhodovania CAP. Napriek svojej dôležitosti čelí tento systém niekoľkým výzvam ako je napríklad zohľadnenie regionálnych špecifik, čiže rozdielov medzi jednotlivými oblasťami, ktoré môžu ovplyvňovať poľnohospodársku produkciu. Slovensko má možnosť zlepšiť svoju účasť v systéme FADN prostredníctvom zavedenia jasnejších pravidiel pri výbere fariem a podpory menších družstiev. Tieto kroky dokážu prispieť k presnejšiemu obrazu o skutočnom stave slovenského poľnohospodárstva.

1.2 Teoretické východiská poľnohospodárskych družstiev

„Družstvo je spoločenstvom neuzavretého počtu osôb, založeným za účelom podnikania alebo zabezpečovania hospodárskych, sociálnych alebo iných potrieb svojich členov.“ Na základe tejto definície podľa § 221 ods. 1 Obchodného zákonníka vyplýva, že družstvo má otvorený charakter členstva, čo znamená, že počet jeho členov nie je pevne stanovený. Družstvo je založené na princípe spolupráce a zameriava sa na uspokojovanie špecifických potrieb svojich členov. Tieto potreby môžu byť hospodárske, ako napríklad zlepšovanie podnikateľských podmienok prostredníctvom zdieľania zdrojov, ako sú stroje,

technika alebo iné prostriedky. Okrem toho sa družstvo môže zamerať aj na poskytovanie sociálnych služieb alebo iných služieb, ako sú vzdelávanie alebo kultúra.

Podľa Medzinárodnej organizácie práce (International Labour Organization, 2002) sa družstvo definuje ako nezávislé združenie jednotlivcov, ktorí sa spojili na dobrovoľnej báze s cieľom naplňať svoje spoločné hospodárske, sociálne a kultúrne potreby a ciele prostredníctvom organizácie, ktorú spoločne vlastnia a demokraticky riadia. Táto definícia podčiarkuje kľúčový význam autonómie a dobrovoľnosti, ktoré sú základom pre efektívne fungovanie družstiev.

V súlade s Vyhlásením Medzinárodného družstevného zväzu (ďalej len „MDZ“) sú družstvá založené na základných hodnotách, ktoré zahŕňajú svojpomoc, rovnosť, vlastnú zodpovednosť, spravodlivosť a solidaritu. Zároveň, v duchu tradícií svojich zakladateľov kladú členovia družstiev dôraz na etické hodnoty, medzi ktoré môžeme zaradiť čestnosť, otvorenosť, sociálnu zodpovednosť a starostlivosť o iných (MDZ, 2008). Tieto hodnoty nielen podčiarkujú etické smerovanie družstiev, ale aj ich význam pre spoločnosť ako celok. Na dosahovanie týchto cieľov a udržiavanie si svojej identity sa družstvá pridŕžujú istých princípov, ktoré z týchto hodnôt vychádzajú a tým umožňujú ich realizáciu v praxi.

Družstevné princípy predstavujú smernice, na základe ktorých družstvá uplatňujú svoje hodnoty v praxi. Medzi tieto princípy zaraďujeme:

- **Dobrovoľné a otvorené členstvo** – družstvá sú dobrovoľné organizácie prístupné všetkým osobám, ktoré môžu využívať ich služby a sú ochotné prijímať povinnosti spojené s členstvom, bez diskriminácie na základe pohlavia, sociálneho postavenia, politického presvedčenia, rasy alebo náboženstva.
- **Demokratická kontrola členov** – družstvá sú demokratické organizácie kontrolované svojimi členmi. Členovia sa aktívne zapájajú do plánovania ich strategických cieľov a do rozhodovacích procesov. Volební zástupcovia družstva sú plne zodpovední voči členskej základni. Družstvá uplatňujú princíp demokracie, ktorý sa prejavuje ako rovnosť hlasovacieho práva – jeden člen, jednej hlas.
- **Ekonomická účasť členov** – členovia spravodlivo prispievajú do kapitálu svojho družstva a zároveň zabezpečujú jeho demokratickú kontrolu. Aspoň

časť kapitálu predstavuje spoločné vlastníctvo družstva. Za kapitál dostávajú len minimálne kompenzácie a dosiahnutý zisk spoločne rozdeľujú a používajú na rôzne účely.

- **Autonómia a nezávislosť** – družstvá sú nezávislé a svojpomocné organizácie a to aj v prípade, že uzatvárajú dohody s inými organizáciami. Uskutočňujú to za podmienok, ktoré zaručujú demokratickú kontrolu zo svojich členov.
- **Vzdelávanie, odborná príprava a informovanosť** – družstvá poskytujú vzdelávanie a odbornú prípravu pre svojich členov, volených zástupcov, manažérov a zamestnancov, aby mohli efektívne prispievať k rozvoju a riadeniu svojich družstiev.
- **Spolupráca medzi družstvami** – družstvá čo najefektívnejšie slúžia svojim členom a posilňujú družstevné hnutie spoluprácou.
- **Záujem o spoločenstvo** – družstvá pracujú na udržateľnom rozvoji svojich spoločenstiev prostredníctvom stratégií schválených svojimi členmi (International Cooperative Alliance, n.d.)

Tieto princípy zdôrazňujú sociálny a ekonomický význam, vďaka čomu predstavujú jedinečný model organizácie. Ich hodnota spočíva v prepojení ekonomickej činnosti s pozitívnym dopadom na spoločnosť.

Družstvá je možné rozčleniť na základe rôznych kritérií. Z funkčného hľadiska sa najčastejšie rozlišujú predovšetkým bytové, spotrebné, výrobné a poľnohospodárske družstvá, pre ktoré právne predpisy ustanovujú špecifické pravidlá a ustanovenia (Patakyová et al., 2019). Družstvá sa dokážu rozvíjať v rôznych oblastiach hospodárstva v závislosti od potrieb svojich členov.

V Slovenskej republike prevažujú najmä štyri hlavné kategórie družstiev (Družstevná únia SR, 2012):

- **Spotrebné družstvá** – tento typ družstiev vznikol s cieľom poskytovať základné životné potreby svojim členom a tiež poskytnúť im ochranu pred obchodníkmi a priekupníkmi. Poskytujú predaj potravinárskych a nepotravinárskych produktov širokej verejnosti.

- **Výrobné družstvá** – zameriavajú sa hlavne na výrobu tovarov a poskytovanie zamestnania svojim členom. Oblasť ich pôsobenia zahŕňa textilný priemysel, kovovýrobu, rôzne služby a remeslá. Vytvárajú pracovné príležitosti občanom so zdravotným postihnutím.
- **Bytové družstvá** – tieto družstvá vznikli s cieľom riešenia bytových potrieb. K ich hlavnej úlohe patrí výstavba a správa bytov pre členov. Okrem toho sa podieľajú aj na údržbe a rekonštrukcii bytového fondu a prispievajú k zlepšeniu dostupnosti bývania pre obyvateľov.
- **Poľnohospodárske družstvá** – zohrávajú kľúčovú úlohu v produkcii potravín a zabezpečovaní zamestnanosti na vidieku. Viac ako polovica z týchto družstiev je ziskových. Majú zásadný význam pri udržiavaní zamestnanosti, keďže na vidieku zamestnávajú viac ako 30 000 pracovníkov.

Družstvá zohrávajú kľúčovú úlohu pri budovaní silných a odolných komunít. Ich pôsobenie sa neobmedzuje len na podnikateľskú činnosť, ale stáva sa kľúčovým nástrojom spoločenskej zodpovednosti. Vytvárajú pracovné príležitosti pre znevýhodnené skupiny občanov, čím prispievajú k rovnosti v spoločnosti. Tiež spolupráca medzi rôznymi typmi družstiev môže priniesť rôzne výhody, ktoré napomáhajú k zlepšeniu kvality života svojich členov. Napríklad poľnohospodárske družstvá môžu spolupracovať so spotrebnými družstvami na zlepšení dostupnosti ekologických potravín pre obyvateľov, čím podporia zdravé stravovanie.

1.2.1 Organizačná štruktúra a riadenie družstva

Orgány družstva, sú zamerané na uplatňovanie družstevnej demokracie a samosprávy, čo znamená, že sa riadia princípom rovnosti medzi členmi. Každý člen má na členskej schôdzi zásadne jednej hlas, bez ohľadu na výšku jeho vkladu, čím sa družstvo odlišuje od kapitálových obchodných spoločností, kde práve výška vkladu rozhoduje o hlasovacích právach (Patakyová et al., 2019). Síce tento princíp „jeden člen, jeden hlas“ zaručuje rovnosť členov družstva a podporuje spravodlivé rozhodovanie, môže však oslabiť motiváciu členov s vyššími vkladmi aktívne sa podieľať na jeho rozvoji.

Obligatónnymi orgánmi družstva v zmysle § 237 Obchodného zákonníka sú:

- **Členská schôdza**

- **Predstavenstvo**
- **Kontrolná komisia**

Členská schôdza je podľa § 239 Obchodného zákonníka vrcholným, najvyšším orgánom družstva. Schádza sa v lehotách, ktoré sú určené stanovami, najmenej raz ročne alebo v prípade, že o to požiada písomne aspoň jedna tretina všetkých členov družstva alebo podľa iných podmienok, ktoré určujú stanovy. Členská schôdza má právomoc rozhodovať o dôležitých záležitostiach ako je zmena stanov, voliť a odvolávať členov, schvaľovať účtovnú závierku, o rozdelení zisku, o úhrade straty, zmene právnej formy a jeho zrušení. Zohráva tak kľúčovú úlohu v riadení družstva, pretože rozhoduje o základných otázkach, ktoré sa týkajú jeho ďalšieho rozvoja.

Predstavenstvo zabezpečuje riadenie činnosti družstva. Rozhoduje o všetkých záležitostiach, ktoré stanovy alebo zákon neurčili inému orgánu. Je zodpovedné za plnenie rozhodnutí členskej schôdze a zodpovedá jej za svoju činnosť (Balko, 2001). Predstavenstvo je dôležité pri riadení každodenných činností družstva, pretože zabezpečuje fungovanie organizačných procesov.

Kontrolná komisia podľa § 244 Obchodného zákonníka je kontrolným orgánom družstva a podlieha výhradne členskej schôdzi a má nezávislé postavenie v rámci družstva. Je oprávnená kontrolovať všetky aktivity družstva a riešiť sťažnosť jej členov. Pozostáva z najmenej troch členov. Vyjadruje sa k účtovným závierkam, ktoré je družstvo povinné zhotovovať podľa osobitného predpisu a tiež posudzuje návrhy na rozdelenie zisku a návrhy na úhradu straty družstva. Informuje predstavenstvo o zistených nedostatkoch a vyžaduje zistenie ich náprav. Zasadá podľa potreby, najmenej však raz za tri mesiace. Je oprávnená žiadať od predstavenstva akékoľvek informácie týkajúce sa hospodárenia družstva. Táto štruktúra zabezpečuje efektívnu kontrolu činnosti družstva a ochranu záujmov jeho členov.

Družstvo môže podľa potreby vytvárať aj ďalšie orgány okrem už uvedených. Ich vznik a pôsobnosť však musí byť upravená v stanovách družstva. Ich kompetencia nemôže zasahovať do právomoci členskej schôdze, predstavenstva ani kontrolnej komisie (Patakyová et al., 2019). Vytváranie ďalších orgánov družstva môže prispieť k zefektívneniu jeho riadenia. Takéto orgány môžu zodpovedať za konkrétne oblasti napríklad za komunikáciu so zákazníkmi.

Orgány družstva majú dôležitú úlohu pri zabezpečovaní demokratického princípu a riadení družstva. Členská schôdza je vrcholným orgánom, ktorý rozhoduje o zásadných

otázkach týkajúcich sa družstva. Predstavenstvo riadi každodennú činnosť družstva. Kontrolná komisia vykonáva nezávislú kontrolu. Vytváranie ďalších orgánov môže prispieť k zefektívneniu jeho činnosti. Tieto orgány spoločne zabezpečujú pevný základ pre riadenie družstva, podporujúc jeho rast a dlhodobú stabilitu.

1.2.2 Ekonomické aspekty družstiev

Družstvá ako špecifická forma podnikania ponúkajú svojim členom množstvo výhod, ktoré sa odlišujú od tradičných obchodných modelov. Na druhej strane však družstvá čelia aj určitým nevýhodám.

Medzi jednu z významných výhod družstva môžeme zaradiť obmedzené ručenie jeho členov. Podľa §222 Obchodného zákona č. 513/1991 Zb., v prípade, ak družstvo nesplní svoje záväzky, ručí za nich celým svojím majetkom. Jeho členovia nenesú osobnú zodpovednosť za záväzky spoločnosti, ktoré družstvo nesplní. Nie sú povinní ich uhrádzať ani do výšky svojho nesplateného vkladu. Ak družstvo vstúpi do likvidácie, tak na vysporiadanie svojich záväzkov má družstvo povinnosť poskytnúť len finančné prostriedky z jeho majetku, takže jeho členovia sú chránení. Tento systém organizácie družstva zabezpečuje ochranu jeho členov pred finančnými rizikami spojenými s neúspešným podnikaním a tým sa stáva atraktívnou formou podnikania.

Medzi ďalšiu výhodu družstva môžeme zaradiť aj anonymitu členov. Podľa §228 Obchodného zákona č. 513/1991 Zb., na rozdiel od iných obchodných spoločností sa členovia družstva nemusia zapisovať do obchodného registra. Družstvo si samostatne vedie zoznam svojich členov a zároveň sú v ňom zaznamenávané všetky zmeny skutočností, napríklad odchod alebo vstup nového člena do družstva. Tento zoznam je vedený iba na úrovni družstva, neukladá sa do žiadnej evidencie, čo zabezpečuje ochranu súkromia jeho členov.

Jednoduchý a rýchly proces prevodu majetkovej účasti môžeme zaradiť medzi významnú výhodu družstva. Podľa §229 Obchodného zákona č. 513/1991 Zb., člen môže previesť svoje členské práva a podiely na iného člena bez komplikovaných formalít, pokiaľ mu to stanovky umožňujú. Na rozdiel od iných foriem podnikania, v družstve pri prevode majetkovej účasti nedochádza k zápisu tejto zmeny do obchodného registra. Táto jednoduchosť výrazne znižuje náklady a administratívnu záťaž, čo členom poskytuje väčšiu flexibilitu pri spravovaní ich podielov. Tento systém podporuje rýchlejšie a menej formálne presuny majetkových práv.

Medzi nevýhody družstva by sme mohli zaradiť povinnosť nových členov uhradiť členský vklad pri vstupe do družstva. Podľa §223 Obchodného zákona č. 513/1991 Zb., táto požiadavka môže pre nových členov predstavovať finančný nátlak pri vstupe do družstva. Niektorých potencionálnych záujemcov o členstvo môže táto požiadavka odradiť, pretože nemusia mať dostatok kapitálu na úhradu vkladu. Družstvo tiež nemôže svojim členom vrátiť členské vklady ani im vyplácať úroky z týchto vkladov, ak to zákon neustanovuje inak. Členovia tak nemajú možnosť získať späť svoj pôvodný členský vklad a ani využiť výhody spojené s jeho zhodnotením. Čo môže byť nevýhodné v porovnaní s inými investičnými príležitosťami, ktoré ponúkajú výhodnejšie zhodnotenie vloženého kapitálu.

Ako ďalšiu nevýhodu družstva môžeme spomenúť obmedzené finančné zdroje. Členské vklady tvoria základný kapitál družstva a často tieto vklady bývajú pomerne nízke, čo môže obmedziť objem kapitálu, s ktorým družstvo môže pracovať. Družstvá tiež majú spravidla zložitejší prístup k externým zdrojom financovania. Externí investori zvyčajne uprednostňujú právne formy, kde môžu získať väčší vplyv na riadenia alebo podiel na zisku. Táto skutočnosť môže obmedzovať schopnosť družstva získavať dodatočný kapitál potrebný na rozvoj jeho činnosti.

Demokratický princíp riadenia družstva zaručuje každému členovi rovnaké hlasovacie právo, to znamená, že každý člen má jeden hlas. To môže spôsobiť, že rozhodovacie procesy sú pomalšie a komplikovanejšie. Na prijatie rozhodnutí je často potrebná zhoda väčšieho počtu hlasov členov, čo môže viesť k zdĺhavým diskusiám a zložitému vyjednávaniu. Pomalšie rozhodovacie procesy môžu predstavovať nevýhodu hlavne v dynamických odvetviach, kde je kľúčová adaptácia pre úspech.

Družstvá predstavujú jedinečný model organizácie založený na princípoch spolupráce, demokracie a sociálnej zodpovednosti. Ich zameranie na uspokojovanie hospodárskych, sociálnych a kultúrnych potrieb svojich členov družstvá odlišuje od iných foriem podnikania. Napriek svojim výhodám, ako sú obmedzené ručenie, či flexibilita pri prevoze majetkových práv, družstvá čelia aj výzvam v oblasti financovania. Ich význam spočíva v spájaní hospodárskej činnosti s pozitívnym sociálnym dopadom, čo z nich robí dôležitú súčasť modernej ekonomiky a spoločnosti.

Poľnohospodárska výroba sa všeobecne delí na rastlinnú a živočíšnu výrobu. Živočíšna výroba sa zaoberá chovom hospodárskych zvierat a produkuje živočíšne výrobky ako sú mlieko, mäso, vajcia a iné živočíšne produkty. Rastlinná výroba zahŕňa pestovanie

plodín a iných rastlinných produktov. V tejto práci sa budeme bližšie venovať rastlinnej výrobe, ktorá má zásadný význam pre poľnohospodársku produkciu.

1.3 Vymedzenie rastlinnej výroby

Rastlinná výroba, ako jeden z hlavných pilierov poľnohospodárskej produkcie sa zameriava na pestovanie rôznych druhov kultúrnych rastlín. K jej hlavným cieľom patrí dosiahnuť také úrody, ktoré sú nielen ekonomicky výhodné, ale zároveň spĺňajú aj požiadavky na kvalitu (Černý, 2014). Tento cieľ sa však môže byť náročnejšie naplniť v praxi. Pretože sa čoraz častejšie stretávame s nepredvídateľnými klimatickými podmienkami a s tlakom na znižovanie chemických látok používaných pri pestovaní plodín.

Rastlinná výroba a pestovanie plodín patria od nepamäti k základom poľnohospodárskej výroby. Ako vedný odbor je rastlinná výroba neoddeliteľnou súčasťou poľnohospodárstva. Je to vedný odbor, ktorý sa zameriava na rozvoj rastlinnej produkcie a zároveň nadväzuje na poznatky z teoretických disciplín, ako sú botanika, chémia, geológia, fyziológia, mikrobiológia a biometeorológia. Rovnako zahŕňa aj predmety ako je výživa rastlín, či agrochémia, ktoré sa využívajú v agrotechnike, pri plánovaní osevných postupov, striedaní plodín a pri rôznych systémoch obrábania pôdy (Líška, 2008). Rastlinná výroba zabezpečuje nielen dostatočné množstvo plodín, ale udržiava aj rovnováhu medzi vysoko efektívnou produkciou a ochranou prírodných zdrojov, čím prispieva k udržateľnosti životného prostredia.

Rastlinná výroba zohráva kľúčovú úlohu v zabezpečovaní produktov pre potraviny a krmoviny, ako aj surovín pre rôzne priemyselné odvetvia ako sú potravinársky, tukový, farmaceutický, škrobárenský, liehovarníckový a textilný priemysel. Zároveň zabezpečuje produkciu sadeníc a osív, ako aj reprodukčného materiálu, ktorý je potrebný na systematickú obnovu rastlinnej produkcie. Okrem toho produkuje aj organickú hmotu, ktorá sa využíva ako organické hnojivo, a prispieva k udržiavaniu a obnove ekologickej rovnováhy v prírode (Černý, 2014).

V rámci širšieho pohľadu na rastlinnú výrobu môžeme pestovanie rastlín rozdeliť do týchto kategórií:

- pestovanie na ornej pôde
- pestovanie na lúkach, pasienkoch a na pestovanie krmovín na ornej pôde

- pestovanie záhradných plodín, ktoré zahŕňajú zeleninárstvo, vinohradníctvo, ovocinárstvo a okrasné záhradníctvo (Černý, 2014)

Okrem už uvedeného rozdelenia treba zdôrazniť, že každá z týchto kategórií pestovania rastlín má svoje špecifiká a vyžaduje si osobitný prístup, ktorý zohľadňuje konkrétny typ pôdy, požiadavky na pestovanie rastlín a klimatické podmienky.

1.3.1 Význam rastlinnej výroby

Rastlinná výroba, zohráva kľúčovú úlohu pri rozvoji živočíšnej výroby a celkovo pri zabezpečovaní produkcie potravín (Bielik, 1998). Prepojenie rastlinnej a živočíšnej výroby zabezpečuje efektívne využívanie zdrojov, napríklad pri rastlinnej výrobe môže vzniknúť vedľajší produkt, ktorý je nasledovne využitý ako krmivo pre hospodárske zvieratá.

Hlavnou úlohou produkcie rastlinnej výroby je zabezpečiť potravinovú bezpečnosť pre obyvateľov, pričom poskytuje požadované produkty. Tento sektor plní výživové potreby hospodárskych zvierat a zároveň plní dôležité úlohy v oblasti reprodukcie a exportu, čím prispieva k stabilite celého hospodárstva (Paška, 2014).

Medzi hlavné ciele rastlinnej výroby patrí dosahovanie vysokých výnosov, pri zachovaní požadovanej kvality. Táto produkcia zohráva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní potrieb spracovateľov a tiež výživy hospodárskych zvierat. To všetko plní, pri dodržovaní princípov udržateľnosti a prirodzeného kolobehu živín v ekosystéme (Paška et al., 2015).

Z hľadiska odvetví, rastlinnú výrobu tvoria rôzne skupiny plodín, medzi ktoré môžeme zaradiť obilniny, krmoviny, zeleninu a ďalšie. Každá z týchto skupín zahŕňa špecifické odvetvie, ako je napríklad produkcia ozimnej pšenice, pestovanie jarného jačmeňa alebo kukurice na zeleno a siláž a podobne. Tieto plodiny ďalej slúžia na rôzne účely (Paška et al., 2015). Rôznorodosť skupín plodín pomáha družstvám prispôbovať pestovanie konkrétnym pôdnym a klimatickým podmienkam. Napríklad zemiaky sa pestujú v oblastiach s chladnejším podnebí a menej úrodnou pôdou a kukurica sa naopak pestuje v teplejších oblastiach, pretože potrebuje viac tepla a úrodnejšiu pôdu.

V rozvoji živočíšnej výroby je kľúčovým činiteľom práve rastlinná výroba. Poskytuje potraviny nie len na výživu obyvateľstva, ale zabezpečuje aj krmovú základňu pre hospodárske zvieratá. Tým rastlinná výroba prispieva k celkovému fungovaniu poľnohospodárstva a podporuje efektívne využívanie prírodných zdrojov (Némethová,

2009). Rastlinná výroba tak vytvára základ pre výživu obyvateľstva aj hospodárskych zvierat a vďaka nej sa dosahuje vzájomné prepojenie medzi jednotlivými zložkami poľnohospodárskej produkcie.

1.3.2 Hlavné plodiny rastlinnej výroby

Podľa MPRV SR (n.d. -b) sa poľnohospodárske plodiny členia na rôzne kategórie, medzi ktoré môžeme zaradiť:

- Obilniny, olejniny a strukoviny
- Zemiaky
- Cukrová repa a cukor
- Mak a konope
- Vinohrady a víno

Tento spôsob členenia poukazuje na rozmanitosť produkcie rastlinnej výroby, ktorá je základom pre rôzne odvetvia hospodárstva. Tiež významne prispievajú k zabezpečeniu potravinovej bezpečnosti.

Rastlinnú výrobu môžeme ďalej podrobnejšie rozčleniť podľa zamerania na produkciu potravín, technických plodín, krmív a pochutín. Výber pestovaných plodín, ako aj ich zastúpenie v štruktúre hospodárstva, sa mení v závislosti od spoločenského a ekonomického vývoja jednotlivých krajín a regiónov. Tieto zmeny odrážajú potreby obyvateľstva a požiadavky trhu. V našich zemepisných šírkach si dlhodobo udržiavajú dominantné postavenie najmä obilniny, medzi ktoré patrí pšenica, kukurica, jačmeň a raž. Na globálnej úrovni je však situácia rozmanitejšia. Napríklad v Ázii zohráva významnú úlohu práve ryža (Spišiak, 2007).

Podľa Zoborského (2006) môžeme rastlinnú výrobu podrobnejšie členiť a špecifikovať podľa viacerých kritérií a to môže byť podľa:

- **Skupín plodín** – medzi ktoré patria napríklad obilniny, okopaniny alebo olejniny
- **Jednotlivých plodín** – ako sú pšenica, kukurica alebo cukrová repa
- **Konkrétneho využitia produkcie** – napríklad jačmeň môže byť pestovaný ako sladovnícky alebo potravinársky, podobne kukurica môže byť pestovaná ako osivová alebo krmna

Táto rozmanitá štruktúra rastlinnej výroby umožňuje jej značnú flexibilitu a prispôsobenie sa podľa meniacich sa potrieb trhu a špecifických poľnohospodárskych podmienok.

Rastlinnú výrobu považujeme za neoddeliteľnú súčasť poľnohospodárstva. Zastáva kľúčovú úlohu pri zabezpečovaní potravinovej bezpečnosti, surovín a krmovín pre rôzne odvetvia priemyslu. Jej význam nie je iba ekonomického charakteru, prispieva aj k ochrane prírodných zdrojov a podpore trvalo udržateľného rozvoja. Pestovanie rôznorodých plodín a prispôsobenie sa špecifickým podmienkam regiónov zabezpečuje efektívne využitie pôdy. Preto rastlinná výroba vytvára pevný základ pre fungovanie poľnohospodárskej činnosti a rozvoj vidieckych oblastí.

2 Cieľ práce, metodika práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom záverečnej práce *Zhodnotenie významu informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva (FADN) pre riadenie* je analýza prínosov tejto informačnej siete pre konkrétne poľnohospodárske družstvo zamerané na rastlinnú výrobu. Budeme analyzovať, či sa družstvu oplatí zúčastniť sa na analýze FADN a či informácie, ktoré potenciálne získa touto analýzou sú dostatočné, ak zoberiem do úvahy administratívnu záťaž, ktorú tento prieskum vyžaduje.

V teoretickej časti sme rozoberali niekoľko kľúčových tém pre našu záverečnú prácu. Prvá časť bola zameraná na vymedzenie Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva. Túto organizáciu sme si podrobne rozobrali, prebrali sme súčasný spôsob jej fungovania, aké informácie sa vykazujú a samotný proces spracovania dát. V druhej časti sme si definovali poľnohospodárske družstvo a zamerali sme sa na fungovanie družstva ako organizácie a jeho hlavné princípy. A v poslednej tretej časti sme sa venovali rastlinnej výrobe, ktorú sme definovali a opísali sme si najčastejšie pestované plodiny.

Aplikačná časť je spracovaná na základe interných podkladov konkrétneho družstva. Družstvo si neželá mať zverejnený názov, preto ho pre potreby bakalárskej práce budeme označovať ako Agro-D. Agro-D nám poskytlo údaje z účtovníctva za účtovné obdobia 2021 až 2023. Tieto účtovné obdobia sme si zvolili z toho dôvodu, že sú najnovšie a zároveň je v týchto rokoch účtovníctvo uzatvorené. V Aplikačnej časti sa budeme venovať informáciám, ktoré Agro-D uvádza do Výkazu o hospodárení poľnohospodárskeho podniku. Následne vypočítame a interpretujeme základe ukazovatele, ktoré sa počítajú vo FADN a dosiahnuté výsledky porovnáme s priemernými hodnotami zo Slovenska. Tieto údaje budeme porovnávať za účtovné obdobia 2021 a 2022. Údaje za rok 2023 nebudeme uvádzať z dôvodu, že tieto údaje ešte nie sú dostupné na stránkach Európskej komisie.

Na splnenie hlavného cieľa záverečnej práce bola využitá metodológia, ktorá kombinuje nadobudnuté teoretické poznatky a praktické skúsenosti. Metodológia pozostávala z niekoľkých krokov. Najskôr sme si preštudovali vhodné knižné zdroje a následne sme spracovali vhodné informácie. Po osvojení si týchto základných informácií sme si vybrali vhodné poľnohospodárske družstvo zamerané na rastlinnú výrobu. Z tohto družstva sme si vybrali potrebné informácie. Podklad pre praktickú časť tvoria teda dokumenty, ktoré nám poskytlo družstvo. Sú to rôzne interné účtovné informácie z rokov 2021 – 2023. Následne sme poskytnuté informácie analyzovali, uskutočnili výpočty

a analyzovali a interpretovali dosiahnuté výsledky. Využili sme tiež porovnanie informácií z viacerých účtovných období. Na základe nadobudnutých poznatkov a uskutočnených výpočtov sme vytvorili záver pre dané družstvo a naplnili sme tak cieľ našej záverečnej práce.

3 Výsledky práce a diskusia

FADN je teda systém, ktorý poskytuje cenné informácie o ekonomickej výnosnosti družstiev. Hoci tento nástroj existuje pomerne dlho a v mnohých európskych krajinách získava stále väčšiu pozornosť, na Slovensku nie je medzi družstvami až taký známy. Preto sme sa rozhodli analyzovať prínosy tejto siete pre družstvá a tak poukázať na jeho potenciál do praxe.

V prvej časti tejto kapitoly sa budeme venovať informáciám, ktoré družstvo poskytuje a vyplňa do výkazu o hospodárení poľnohospodárskeho podniku, ktoré putuje následne rovno do FADN. Ukážeme si, aké informácie tak slúžia ako podklad pre analýzy vo FADN. Následne v druhej časti tejto kapitoly vykonáme analýzu základných ukazovateľov, ktoré sa počítajú vo FADN. Budeme skúmať ich vývoj a na záver ich porovnáme s priemernými hodnotami Slovenska, aby sme získali obraz o tom, či sa oplatí družstvo zapojiť do tohto systému.

3.1 Výkaz o hospodárení poľnohospodárskeho podniku

Výkaz o hospodárení poľnohospodárskeho podniku predstavuje dôležitý nástroj na hodnotenie efektívnosti hospodárenia družstiev. V rámci FADN slúži na vykonanie analýz výkonnosti družstiev a porovnávanie výsledkov na národnej aj na európskej úrovni. Výsledky tejto analýzy vedia pomôcť družstvám ale aj rôznym subjektom v poľnohospodárstve pri prijímaní vhodných rozhodnutí na zlepšenie konkurencieschopnosti sektora.

K základným ukazovateľom, ktoré sa sledujú vo výkaze, patrí príjmová situácia podniku, kde sa zaznamenávajú výnosy z rastlinnej a živočíšnej výroby, ako aj prijaté dotácie a ostatné príjmy. Sledujú sa aj náklady na rastlinnú a živočíšnu výrobu a ostatné náklady. Evidujú sa aj údaje o výmere pôdy, o využívanom majetku a zamestnanosti podniku. Tieto informácie poskytujú komplexný obraz o družstve, ktoré sú dôležité na tvorbu CAP.

3.1.1 Základné informácie o podniku

Agro-D je poľnohospodárske družstvo, ktoré sa nachádza v Trenčianskom kraji. Bolo založené v roku 2007 a od tohto roku prevádzkuje svoju poľnohospodársku činnosť v oblasti rastlinnej výroby. Právna forma Agro-D je družstvo, jeho štatutárnym orgánom je

predstavenstvo, ktoré zastupuje predseda a podpredseda predstavenstva. Špecializuje sa na pestovanie obilnín a poľnohospodárskych plodín. Geograficky je Agro-D situované v mierne kopcovitom teréne s nadmorskou výškou približne 265 m. n. m. s priaznivými klimatickými podmienkami pre rastlinnú výrobu.

Štruktúra pôdneho fondu Agro-D v rokoch 2021 až 2023 je zachytená v tabuľke číslo 1. Výmera poľnohospodárskej pôdy, ktorá sa využívala na rastlinnú výrobu sa v priebehu sledovaných troch rokov menila. V roku 2021 dosahovala orná pôda výmeru 152,52 ha, pričom v ďalších rokoch dochádzalo k jej nárastu. K výraznému nárastu došlo v roku 2023 a to na 223,72 ha. Tento nárast bol spôsobený hlavne nákupom novej ornej pôdy. Trvalé trávnaté porasty v priebehu sledovaného obdobia poklesli z 85,12 ha v roku 2021 na 59,52 ha v roku 2023. Táto zmena bola spôsobená hlavne konverziou na ornú pôdu, ale tiež aj prenájmom.

Tabuľka č. 1- Štruktúra pôdneho fondu Agro-D

Využívaná pôda	Výmera pôdy spolu v ha		
	2021	2022	2023
Orná pôda	152,52	153,58	223,72
Trvalé trávnaté porasty	85,12	79,76	59,52
Pôda ležiaca úhorom	1,05	2,39	9,18
Poľnohospodárska pôda spolu	238,69	235,73	294,42

Zdroj: Vlastné spracovanie

V analyzovanom podniku za sledované obdobie pracovalo v roku 2021 a 2022 celkovo 6 zamestnancov. Z čoho 3 zamestnanci boli zamestnaní na trvalý pracovný pomer a 3 zamestnanci boli zamestnaní na základe dohody o vykonaní práce. V roku 2023 stúpili pracovné sily na 7 zamestnancov, pretože sa rozhodli prijať nového zamestnanca. Z toho 3 sú zamestnaní na trvalý pracovný pomer a 4 na dohodu o vykonaní práce. Agro-D nezamestnáva sezónnych pracovníkov na obdobia, kedy za zintenzívňujú poľnohospodárske práce. Z hľadiska organizačnej štruktúry v družstve, sú zamestnanci rozdelení medzi administratívny personál, ktorý komunikuje s dodávateľmi a spracovávala rôzne podklady pre nadriadených pracovníkov. Na technický personál, ktorý zabezpečuje opravu a údržbu strojov a obsluhuje poľnohospodársku techniku a pracovníkov zapojených priamo do rastlinnej výroby, ktorí sa starajú o prípravu pôdy, o zber úrody a rôzne iné činnosti.

Na základe evidovaného dlhodobého hmotného majetku, ktoré má Agro-D k dispozícii, môžeme konštatovať, že disponuje modernou mechanizáciou na spracovanie pôdy, sejbu, ochranu plodín a zber. Disponujú viacerými pluhmi, ktoré umožňujú efektívne spracovanie a prípravu pôdy. Prítomnosť viacerých traktorov poukazuje na dostatočnú schopnosť vykonávať viaceré poľnohospodárske práce, ako sú preprava, zber a manipulácia s plodinami. V roku 2021 sa Agro-D rozhodlo obstarat' ekologický kontajner na skladovanie pesticídov, čo ukazuje na dodržiavanie environmentálnych predpisov v rámci bezpečného skladovania chemických látok. V sledovanom období Agro-D pomaly investuje do nákupu nového technologického vybavenia na správnu prípravu pôdy a aplikáciu hnojív. Stále tu však existuje priestor na modernizáciu majetku. Agro-D pestuje plodiny, ktoré potrebujú dostatočný prísun vody a moderné zavlažovanie by im mohlo pomôcť zvýšiť efektivitu pestovania a priniesť vyššie výnosy. Agro-D má tak už dobrý základ, ale investície do ďalšieho majetku by mu mohli pomôcť zvýšiť konkurencieschopnosť a znížiť náklady.

3.1.2 Produkčné a ekonomické údaje

Po uvedení základných údajov o podniku sa zameriame na produkčné a ekonomické aspekty jeho činnosti. Zameriame sa na analyzovanie plodín, ktoré Agro-D v sledovanom období pestuje. Na akej výmere pestuje konkrétne plodiny, akú dosahuje úrodnosť a aké výnosy z týchto plodín dosahuje.

Družstvo Agro-D, sa v sledovanom období zameriavalo najmä na pestovanie obilnín a poľnohospodárskych plodín. V nasledujúcej tabuľke číslo 2. je ukázaný prehľad pestovaných plodín, ktoré podnik pestoval v rokoch 2021-2023.

Tabuľka č. 2. - Prehľad pestovaných plodín 2021-2023

Rok	Prehľad pestovaných plodín
2021	pšenica ozimná, jačmeň ozimný, repka ozimná, raž ozimná
2022	pšenica ozimná, jačmeň ozimný, repka ozimná, repa cukrová, hrach siaty
2023	pšenica ozimná, jačmeň ozimný, repka ozimná, repa cukrová, raž ozimná, cirok, kukurica

Zdroj: Vlastné spracovanie

Z tabuľky vyplýva, že počas troch sledovaných rokov, dochádzalo k zmenám v zložení pestovaných plodín. V prvom roku sa družstvo venovalo najmä pestovaniu obilnín, ako sú pšenica ozimná, jačmeň ozimný a raž a olejnatých plodín, medzi ktoré patrí repka

ozimná. V ďalších rokoch rozšírilo pestovanie plodín o okopaniny, ako je repa cukrová, strukoviny, kde patrí hrach siaty a rozšírilo sa aj pestovanie obilnín o kukuricu a cirok. Táto zmena pestovania môže byť motivovaná najmä vyššou ziskovosťou plodín, preto sa Agro-D rozhodlo zaradiť do pestovania plodiny s vyšším potenciálom zisku.

V nasledujúcej tabuľke číslo 3. je zobrazený prehľad vývoja produkcie rastlinnej výroby v rokoch 2021-2023. Poskytuje údaje o plodinách, ktoré družstvo pestuje v sledovanom období a o ich produkcií, tržbách a úrodnosti.

Tabuľka č. 3. - Prehľad produkcie rastlinnej výroby

Rok	Plodiny	Rozloha v ha	Produkcia v tonách	Tržby v €	Úrodnosť t/ha	Výnos z plodiny €/ha
2021	Pšenica ozimná	92,24	305,49	57 076,81	3,31	618,79
	Jačmeň ozimný	22,14	75,94	18 167,76	3,43	820,59
	Repka ozimná	28,14	98,31	65 067,25	3,49	2 312,27
	Raž ozimná	10,00	38,00	25 532,20	3,80	2 553,22
2022	Pšenica ozimná	83,08	162,08	76 904,40	1,95	925,67
	Jačmeň ozimný	11,75	54,20	15 648,43	4,61	1 331,78
	Repka ozimná	38,57	274,75	10 400,14	7,12	269,64
	Repa cukrová	12,44	298,67	18 613,72	24,01	1 496,28
	Hrach siaty	7,74	34,96	37 162,48	4,52	4 801,35
2023	Pšenica ozimná	89,68	338,17	57 950,96	3,77	646,20
	Jačmeň ozimný	5,79	44,63	7 140,80	7,71	1 233,30
	Repka ozimná	44,55	100,82	94 652,75	2,26	2 124,64
	Repa cukrová	37,39	85,49	49 009,04	2,29	1 310,75
	Raž ozimná	25,32	127,12	16 991,80	5,02	671,08
	Cirok	10,11	12,08	2 959,60	1,19	292,74
	Kukurica	10,88	69,84	14 252,40	6,42	1 309,96

Zdroj: Vlastné spracovanie

V sledovanom období dochádzalo k zmene produkčných a ekonomických ukazovateľov pšenice ozimnej. Výmera pestovanej pôdy sa v jednotlivých rokoch mierne menila, pričom sa pohybovala v rozmedzí 83,08 – 92,24 ha. Úrodnosť pšenice sa v rokoch 2021 a 2023 držala približne na rovnakej úrovni 3,31-3,77 t/ha, avšak v roku 2022 došlo k poklesu na hodnotu 1,95 t/ha. Tento pokles mohol byť spôsobený viacerými faktormi, ako sú napríklad nadmerný výskyt škodcov alebo aj nedostatok zrážok v dôležitých fázach rastu. Výnosy z pšenice ozimnej sa menili v závislosti od cien na trhu. V roku 2021 a 2023 sa výnos držal približne na rovnakej hodnote 618,79 €/ha- 646,20 €/ha. Zatiaľ čo v roku 2022 aj napriek nižšej úrodnosti sa dosiahol výnos na úrovni 925,67 €/ha. Tento faktor mohol byť

spôsobený vyššími cenami pšenice na trhu. Z tejto analýzy vyplýva, že pestovanie pšenice ozimnej môže byť ovplyvnené nielen úrodnosťou ale aj trhovými cenami, ktoré môžu v niektorých rokoch kompenzovať nižšiu produkciu.

V sledovanom období, výmera pestovanej pôdy jačmeňa ozimného postupne klesala z úrovne 22,14 ha na 5,79 ha. Tento pokles mohol byť spôsobený tým, že sa podnik rozhodol strieďať pestované plodiny, aby dodržal správny osevný postup a zabezpečil lepšiu regeneráciu pôdy. Úrodnosť v rokoch postupne stúpala z 3,43 t/ha na 7,71 t/ha. Tento nárast mohol mať za príčinu viaceré faktory, napríklad sa mohli zlepšiť klimatické podmienky na pestovanie jačmeňa, čo prinieslo vyššiu úrodu. Výnosy z jačmeňa ozimného boli za sledované obdobie na rôznej úrovni. V roku 2021 boli výnosy najnižšie na úrovni 820,59 €/ha. V roku 2022 výnosy stúpili na úroveň 1 331,78 €/ha, čo mohlo byť spôsobené nárastom trhovej ceny jačmeňa.

Výmera pestovanej pôdy repky ozimnej počas sledovaného obdobia narastala z 28,14 ha na 44,55 ha. Tento nárast mohlo spôsobiť, že plodina bola v predchádzajúcich rokoch zisková. Pri úrodnosti repky ozimnej dochádzalo k výkyvom. Zatiaľ, čo v rokoch 2021 a 2023 bola pomerne nízka, držala sa na úrovni 2,26 t/ha až 3,49 t/ha, v roku 2022 bola úrodnosť na úrovni 7,12 t/ha. Tento nárast bol pravdepodobne spôsobený priaznivými podmienkami pre repku. Výnosy z repky sa držali v rokoch 2021 a 2023 na približne rovnakej úrovni. Zatiaľ čo v roku 2022 boli výnosy nízke na úrovni 269,64 €/ha. Toto mohlo mať za následok prebytok ponuky na trhu a následne tlak na nižšie ceny.

Raž ozimnú Agro-D pestovalo iba v rokoch 2021 a 2023. V roku 2021 ju pestovali na 10 ha pôdy a v roku 2023 sa rozhodli výmeru zvýšiť na 25,32 ha. V roku 2021 bola úrodnosť na úrovni 3,80 a v roku 2023 stúpila na 5,02. Výnos z repky v roku 2023 klesol na úroveň 671,80 €/ha oproti roku 2021 kedy bol a úrovni 2 553,22 €/ha. Tento pokles mohol byť spôsobený nižšou kvalitou úrody a tak mohla byť predávaná za nižšiu cenu. Repu cukrovú pestovali iba v rokoch 2022 a 2023. Družstvo začalo repu cukrovú pestovať na 12,44 ha a na druhý rok rozšíril výmeru na 37,39 ha. V roku 2022 sa repe cukrovej mimoriadne darilo a úrodnosť dosiahla na úrovni 24,01 t/ha. V roku 2023 došlo k poklesu úrodnosti na 2,29 t/ha, čo mohlo byť spôsobené nepriaznivými klimatickými podmienkami na pestovanie repy a výskytu vysokého množstva škodcov. Výnos z repy sa v oboch rokoch držal približne na rovnakej úrovni.

V roku 2022 Agro-D pestovalo aj hrach siaty, ktorý sa podieľal na vysokých tržbách za predaj vlastných výrobkov. Výnos z hrachu siateho sa pohyboval na úrovni 4 801,35 €/ha. V roku 2023 rozšírili pestovanie o cirok a kukuricu. Cirok mal pomerne nízku úrodnosť a výnosy z plodiny na úrovni 292,74 €/ha. Kukurica vyprodukovala vyššie výnosy na úrovni 1 309,96 €/ha.

Tieto údaje poskytujú dôležité informácie o výmere pestovaných plodín, výnosoch a úrodnosti, ktoré umožňujú lepšie plánovanie a optimalizáciu rastlinnej výroby. Družstvo na základe týchto údajov vie prijať vhodné opatrenia na zabezpečenie čo najlepších výsledkov. Poukazuje na dôležité efektívne hospodárenie s pôdou a použitia vhodných postupov na dosiahnutie stabilných výnosov.

3.2 Štandardný výstup FADN

Štandardný výstup FADN môžeme definovať ako súbor ukazovateľov, ktoré komplexne charakterizujú produkčný charakter a ekonomické výsledky družstiev. Tieto ukazovatele sa počítajú jednotným spôsobom vo všetkých členských štátoch EU. Vďaka harmonizovanému zberu a spracovaniu údajov umožňuje systém FAND porovnávanie výsledkov družstiev v rôznych krajinách EÚ.

V tejto podkapitole sa zameriame na vyhodnotenie kľúčových ukazovateľov, na základe ktorých budeme sledovať vývoj Agro-D v sledovanom období. To nám umožní porovnávať výkonnosť Agro-D v čase. Tiež nám to umožní vykonať porovnanie Agro-D s výsledkami FADN, ktoré boli vypočítané ako priemerné hodnoty Slovenských družstiev, ktoré sa zapojili do analýzy FADN.

3.2.1 Ekonomické údaje

V tejto podkapitole sa budeme venovať výpočtu a interpretácií hrubej pridanej hodnoty, čistej pridanej hodnoty, dôchodku z poľnohospodárskej činnosti a podielu dotácií na celkových príjmoch.

V nasledujúcej tabuľke číslo 4, je zobrazený vývoj hrubej pridanej hodnoty za obdobie troch rokov. O hrubej pridanej hodnote môžeme hovoriť ako o sume, ktorá zostane družstvu po odpočítaní výrobnej spotreby od celkovej produkcie a po zohľadnení prijatých

dotácií a zaplatených daní. Ukazuje, aké zdroje má podnik k dispozícii na pokrytie ďalších nákladov, ako sú napríklad mzdy a odpisy.

Tabuľka č. 4 - Hrubá pridaná hodnota v poľnohospodárstve v €

Rok	2021	2022	2023
Tržby z predaja výrobkov a služieb	220 842,34	320 554,03	380 315,87
Zmena zásob	18 983,68	83 765,75	-61 620,60
Celková produkcia spolu	239 826,02	404 319,78	320 695,27
Osivá, sadivá	32 662,33	35 496,68	18 212,50
Hnojivá	40 862,88	76 935,34	54 632,25
PHM	24 150,84	32 374,61	43 135,05
Chemické prostriedky	17 279,59	28 395,69	28 244,66
Energia, voda	2 551,50	4 162,27	2 841,17
Náhradné dielce	5 460,11	4 842,51	5 239,74
Opravy a udržiavanie	7 028,91	13 381,54	58,34
Ostatný materiál	21 131,03	26 845,92	74 965,08
Výrobná spotreba spolu	129 996,16	195 588,64	227 328,79
Prevádzkové dotácie spolu	95 988,16	105 391,38	76 014,57
Daň z nehnuteľností	3 140,35	3 138,35	3 145,97
Environmentálna daň	390,07	287,87	136,12
Prevádzkové dane spolu	3 530,42	3 426,22	3 282,09
Hrubá pridaná hodnota	202 287,60	310 696,30	171 741,60

Zdroj: Vlastné spracovanie

Na základe údajov z tabuľky môžeme sledovať vývoj jednotlivých ukazovateľov v Agro-D v sledovaných rokoch. Celková produkcia podniku je tvorená tržbami z predaja rastlinných produktov a služieb a zmenou stavu zásob. V roku 2021 boli tržby na úrovni 220 842,34 € a zásoby dosiahli úroveň 18 983,68 €. Družstvo tak vyrobilo viac výrobkov, ako ich v roku 2021 predalo. To môže byť spôsobené nižším dopytom. Celková produkcia podniku bola tak na úrovni 239 826,02 €. V nasledujúcom roku boli tržby na vyššej úrovni oproti predchádzajúcemu roku a to na úrovni 320 554,03 €. Zmena stavu zásob sa zvýšila na 83 765,75 €, čo znamená, že podnik vyrobil viac vlastných výrobkov ako ich predal. Podnik sa tak mohol rozhodnúť ponechať si výrobky do ďalšieho roka, napríklad v dôsledku očakávania lepších cien. Celková produkcia podniku sa oproti roku 2021 zvýšila na úroveň

404 319,78 €. V poslednom roku Agro-D dosiahol najvyššie tržby na úrovni 380 315,87 €, avšak zásoby dosahovali zápornú hodnotu -61 620,66 €. Znamená to, že podnik predával zásoby aj z minulých období. Teda v roku 2023 bola zaznamenaná celková produkcia na úrovni 320 695,27 €. Na základe týchto údajov môžeme konštatovať, že podnik zrejme zvyšuje objem predaja svojich výrobkov alebo ich predáva za vyššie sumy. Na základe týchto rastúcich tržieb a záporných zásob v roku 2023 môžeme tvrdiť, že Agro-D efektívne využilo nahromadené zásoby z roku 2021 a 2022.

Medzi výrobnú spotrebu podniku patria najmä náklady, ktoré sú spojené s rastlinnou výrobou ako sú náklady na osivá, sadivá, hnojivá, chemické prostriedky, vodu, energiu, pohonné hmoty, opravy a udržiavanie a ostatné náklady ktoré súvisia s rastlinnou výrobou napríklad osobné ochranné pomôcky, obaly na balenie produktov, administratívne náklady a podobne. Výrobná spotreba mala v sledovanom období rastúci charakter. Na tomto náraste sa podieľali najmä ostatné náklady, zatiaľ čo zvyšné náklady zostali približne stabilné. Rast nákladov môžeme v tomto prípade nazvať aj efektívnym využívaním zdrojov, pretože podnik v sledovanom období zvyšoval objem výroby, čo mu generovalo vyššie tržby.

Agro-D boli v sledovanom období priznané dotácie na jeho prevádzkovú činnosť. V roku 2021 mu boli poskytnuté dotácie vo výške 95 988,16 €. V roku 2022 mu boli poskytnuté vyššie dotácie v sume 105 391,38 €, čo mohlo byť spôsobené tým, že Agro-D rozšíril pestovanie plodín, ktoré boli podporované dotáciami. V poslednom roku mu boli poskytnuté dotácie vo výške 76 014,57 €. Tento pokles mohol byť spôsobený zmenou podmienok v poskytnutých dotáciách a tiež tým, že Agro-D obmieňalo pestované plodiny, takže už nemuseli byť podporované dotáciami.

Agro-D za sledované obdobie platilo aj dane z nehnuteľností a environmentálne dane. Celková suma prevádzkových daní postupne klesala, najmä vďaka znižovaniu environmentálnych daní. Družstvo v sledovanom období nenadobudlo novú nehnuteľnosť, takže daň z nehnuteľností sa držala približne na rovnakej úrovni.

Hrubá pridaná hodnota zaznamenala v sledovanom období značné výkyvy. V prvom roku zostalo podniku po odrátaní výrobnej spotreby od výnosov a po zohľadnení daní a dotácií na pokrytie ďalších nákladov 202 287,60 €. Hrubá pridaná hodnota výrazne narástla v roku 2022 a to až na úroveň 310 696,30 €. Tento nárast bol spôsobený najmä vyššími dotáciami, ktoré zvýšili peňažné prostriedky Agro-D, čo napomáha k vyššej produkcii a zlepšení ekonomického výkonu. Vysoké zásoby sa tiež podieľali na náraste,

pretože sa zahŕňajú do hodnoty produkcie, pokiaľ teda ide o zásoby, ktoré sú určené na ďalšie spracovanie alebo konkrétne na predaj. Podnik okamžite nepredal zásoby, ale očakáva sa, že ich podnik predá za výhodné ceny. Zvyšovanie zásob však môže mať aj svoje riziká, ako napríklad riziko skladovania nepredaných výrobkov, ktoré môžu stratiť svoju hodnotu z dôvodu poklesu cien na trhu alebo poškodenia počas skladovania. Družstvo by tak malo byť opatrné pri budúcom plánovaní, aby takéto vysoké zásoby nepredstavovali negatívny prebytok. Agro-D by sa tiež nemalo spoliehať na dotácie, pretože sa môže stať, že o túto podporu vo forme dotácie v nasledujúcich obdobiach príde, alebo táto podpora bude znížená, čo môže zapríčiniť zníženie hrubej pridanej hodnoty. V poslednom roku 2023 hrubá pridaná hodnota výrazne poklesla na úroveň 171 741,60 €. Tento pokles má za príčinu hlavne nárast výrobných spotreby, poklesom dotácií a negatívnymi zásobami.

Celkovo môžeme povedať, že Agro-D čelí riziku výkyvov v oblasti hospodárenia a to môže ohroziť dlhodobú stabilitu. Odporúča sa preto lepšie riadiť zásoby, zabezpečiť aby sa zásob nevyrobilo príliš veľa a aby sa postupne tieto zásoby predali. Taktiež je potreba sledovať náklady, detailne analyzovať rast nákladov a identifikovať, kde je možné náklady znížiť. Ak sa tieto opatrenia zavedú a budú pozorne sledovať, družstvo môže dosiahnuť stabilitu a dlhodobo udržateľný rast.

V tabuľke číslo 5 je zobrazený výpočet čistej pridanej hodnoty v sledovanom období. Čistá pridaná hodnota nás informuje o hodnote, ktorá zostane družstvu na vyplatenie miezd, nájomného a úrokov po odpočítaní odpisov z hrubej pridanej hodnoty. Keďže tento ukazovateľ nezohľadňuje náklady na mzdy, nájom a úroky, tak nám umožňuje porovnávať farmy bez ohľadu na to, či ide o rodinné farmy alebo o družstvá, ktoré zamestnávajú pracovníkov.

Tabuľka č. 5 - Čistá pridaná hodnota v poľnohospodárstve v €

Rok	2021	2022	2023
Hrubá pridaná hodnota	202 287,60	310 696,30	171 741,60
Odpisy	22 378,97	34 933,82	57 323,68
Čistá pridaná hodnota	179 908,63	275 762,48	114 417,92

Zdroj: Vlastné spracovanie

V roku 2022 dochádza k výraznému nárastu čistej pridanej hodnoty oproti roku 2021. Aj napriek tomu, že odpisy v roku 2022 oproti roku 2021 stúpili z 22 378,97 € na 34 933,82 €. Toto zvýšenie bolo spôsobené obstaraním nového dlhodobého majetku. V roku

2023 výrazne poklesla čistá pridaná hodnota na úroveň 114 417,92 €. Tiež v danom roku stúpili odpisy až na úroveň 57 323,68 €, čo hovorí o ďalšom investovaní firmy do majetku. V tomto prípade by sme odporučili Agro-D, aby sa zameral na efektívnosť svojich investícií. Mal by zhodnotiť, či tieto investície do majetku prinášajú očakávané výnosy a vyššiu produktivitu. Ak návratnosť investícií nie dostatočná, treba prehodnotiť nákupnú stratégiu. Vhodné je tiež sa zamyslieť, či Agro-D skutočne využíva dané zariadenia. Ak niektoré stroje nie sú plnohodnotne vyťažené, môžu zbytočne zvyšovať opisy a tým znižovať čistú pridanú hodnotu.

Dôchodok z poľnohospodárskej činnosti môžeme vnímať ako sumu, ktorá zostane družstvu po zaplatení všetkých nákladov za fixné faktory a po zohľadnení investičných dotácií a daní. Medzi externé faktory zaraďujeme mzdy pracovníkov, zákonné poistenie, sociálny fond, nájom a nákladové úroky.

Tabuľka č. 6 - Dôchodok z poľnohospodárskej činnosti v €

Rok	2021	2022	2023
Čistá pridaná hodnota	179 908,63	275 762,48	114 417,92
Osobné náklady	41 664,56	45 684,04	45 035,77
Nájom budov a pôdy	376,00	15 976,00	6 535,07
Nákladové úroky	247,28	1 324,55	3 675,52
Externé faktory	42 287,84	62 984,59	55 246,36
Investičné dotácie a dane	0,00	0,00	0,00
Dôchodok z poľnohospodárskej činnosti	137 620,79	212 777,89	59 171,56

Zdroj: Vlastné spracovanie

V tabuľke číslo 6 je zobrazený dôchodok z poľnohospodárskej činnosti v rokoch 2021 až 2023. Vplyv na tento dôchodok mali externé faktory. V roku 2021 mali najväčší podiel na externých faktoroch osobné náklady, ktoré boli na úrovni 41 664,56 €. V ďalších dvoch rokoch osobné náklady vzrástli a to hlavne vďaka zvyšujúcej sa mzde. Nájom sa v roku 2021 držal na pomerne nízkej úrovni. V roku 2022 však rapídne vzrástol a to až na úroveň 15 976,00 €. To bolo spôsobené tým, že Agro-D si prenajalo novú pôdu na pestovanie plodín. V roku 2023 nájomné pokleslo na úroveň 6 535,07 €. Nákladové úroky za sledované obdobie rástli. A to z toho dôvodu, že si Agro-D zobral lízing a nový úver. Agro-D v sledovanom období nedostalo žiadne investičné dotácie na majetok, preto sa investičné dotácie a dane držia na úrovni 0 € celé tri účtovné obdobia.

Dôchodok z poľnohospodárskej činnosti v roku 2021 bol na úrovni 137 620,79 €. Môžeme konštatovať, že tento rok bol pre družstvo stabilný a podnik fungoval dobre. V roku 2022 vidíme výrazné zlepšenie oproti roku 2021. Vidíme, že v tomto roku Agro-D zarobilo najviac a je pre neho tento rok najúspešnejší zo sledovaného obdobia. Odporúča sa preto analyzovať podrobne rok 2022 a zistiť príčinu jeho úspechu oproti predchádzajúcim rokom. Na základe našej predchádzajúcej analýzy vieme povedať, že za tento dobrý výsledok môžu najmä vysoké tržby a vysoká produkcia zásob. Dôchodok v roku 2023 môžeme označiť za najslabší dôchodok v sledovanom období, ktorý prudko klesol na úroveň 59 171,56 €. Treba sa zamerať na rok 2023 a analyzovať, či ide o dočasný alebo dlhodobý trend. Tento rok poukázal na zraniteľnú stránku Agro-D. Ak sa v najbližších rokoch daná situácia nezlepší, je za potreby prehodnotiť náklady a finančné plánovanie, aby bol dôchodok stabilný.

Poľnohospodársky dôchodok je významne ovplyvnený nie len tržbami, ale aj externými zdrojmi financovania medzi ktoré môžeme zaradiť dotácie. Dotácie majú na fungovanie družstiev značný vplyv, pretože im pomáhajú stabilizovať príjmy a podporujú ich činnosť. Keďže dotácie ovplyvňujú finančnú stabilitu družstva, je zásadné analyzovať podiel dotácií na celkových príjmoch a zistiť do akej miery je Agro-D závislý od tejto externej podpory.

Tabuľka č. 7 - Podiel dotácií na celkových príjmoch v %

Rok	2021	2022	2023
Prijaté dotácie spolu	95 988,16	105 391,38	76 014,57
Príjmy z predaja produktov	209 285,30	314 399,38	379 103,82
Príjmy za poskytnuté služby	11 557,04	6 155,01	3 212,05
Príjmy za predaný nepotrebný DHM	1 500,00	0,00	8 267,04
Prijaté dotácie	95 988,16	105 391,38	76 014,57
Ostatné príjmy	45 778,70	55 510,15	48 250,47
Celkové príjmy spolu	364 109,20	481 455,56	514 847,95
Podiel dotácií na celkových príjmoch	26,36	21,89	14,76

Zdroj: Vlastné spracovanie

V tabuľke číslo 7 je zobrazený vývoj celkových príjmov Agro-D a prijatých dotácií v rokoch 2021 až 2023. Medzi prijaté dotácie zaradíme prevádzkové dotácie, investičné dotácie a ostatné dotácie. Agro-D boli poskytnuté v sledovanom období iba dotácie na prevádzku. Agro-D má najväčší podiel tržieb práve z príjmov z predaja produktov. V roku

2021 boli príjmy z predaja produktov na úrovni 209 285,30 € a v ďalších dvoch rokoch výrazne stúpili, to ukazuje, že sa družstvu podarilo predat' viac svojich produktov. Príjmy za poskytnuté služby v sledovanom období klesli z 11 557,04 € až na sumu 3 212,05 €. Tento pokles bol spôsobený tým, že v rámci služieb prenajímali pôdu občanom a postupne túto službu prestávajú poskytovať. V roku 2021 a 2023 tiež predali nepotrebnú techniku. Ostatné príjmy tiež tvorili značnú časť príjmu družstva. Medzi ostatné príjmy môžeme zaradiť platby za plochu, platby za pestovanie cukrovej repy, za pestovanie bielkovinových plodín a kompenzácia za poveternostné podmienky. V roku 2021 a 2023 boli ostatné príjmy približne na rovnakej úrovni, zatiaľ čo v roku 2022 boli na vyššej úrovni z toho dôvodu, že Agro-D dostala kompenzáciu za poveternostné podmienky.

Celkové príjmy spolu v sledovanom období rástli z úrovne 364 109,20 € až na úroveň 514 847,95 €. Vysoký podiel na príjmoch mali aj dotácie. V roku 2021 tvorili dotácie 26,36 % z celkových príjmov družstva. V roku 2022 sa podiel znížil na 21,98 %, čo bolo spôsobené najmä vysokými tržbami za vlastné výrobky. V poslednom roku bol podiel dotácií na celkových príjmoch najnižší a to na 14,76 %. Tento pokles je pre Agro-D pozitívny signál a ukazuje, že podnik sa stáva viac finančne samostatný a stabilný. Agro-D sa stáva viac nezávislou na externej podpore od štátu. Tiež môžeme tvrdiť, že podnik získava viac príjmov zo svojej činnosti a je to signál, že sa zlepšuje v oblasti výroby a predaja. Nemusí sa spoliehať na externé podpory a má potenciál mať lepšiu konkurencieschopnosť na trhu.

3.2.2 *Produkčné údaje*

V nasledujúcej podkapitole sa budeme venovať analýze produkčných údajov, ktoré obsahujú údaje o výkonnosti a efektívnosti činnosti Agro-D. Budeme sa venovať celkovému výstupu práce vyjadreného v ročných pracovných jednotkách (ďalej len „AWU“), čistú pridanú hodnotu na AWU, špecifické náklady rastlinnej výroby na hektár a celkovú produkciu rastlinnej výroby na hektár.

V nasledujúcej tabuľke číslo 8 je zobrazený celkový výstup práce v sledovanom období. Predstavuje množstvo vynaloženej práce, ktorá je odvodená od počtu odpracovaných hodín za rok. 2 000 odpracovaných hodín predstavuje 1 AWU. 1 AWU by mal zodpovedať jednému zamestnancovi, ktorý pracuje na trvalý pracovný pomer počas

celého roka. Tento ukazovateľ je vhodný na porovnávanie pracovného vstupu medzi rôznymi družstvami.

Tabuľka č. 8 - Celkový vstup práce

Rok	2021	2022	2023
Odpracované hodiny za rok spolu	4 342,00	5 132,00	4 874,50
AWU	2,17	2,57	2,44

Zdroj: Vlastné spracovanie

Rok 2021 poukazuje na to, že na farme bolo v priemere 2,17 AWU. Vzhľadom na to, že Agro-D v roku 2021 zamestnávalo dokopy 6 zamestnancov, tento ukazovateľ hovorí o tom, že títo zamestnanci odpracovali rôzne hodiny, pretože 3 zamestnanci pracujú na dohodu. V roku 2022 sa pracovný vstup zvýšil na 2,57 AWU aj keď počet pracujúcich zamestnancov zostal rovnaký. To naznačuje, že zamestnanci odpracovali viac hodín v porovnaní z predchádzajúcim rokom. Môžeme tak konštatovať, že Agro-D pravdepodobne efektívne využíva prácu zamestnancov, keďže hodnota tohto ukazovateľa vzrástla. V poslednom roku celkový vstup práce poklesol na 2,44 AWU aj napriek tomu, že zamestnanosť vzrástla na 7 zamestnancov. Keďže sa tento ukazovateľ nezvýšil, ukazuje nám, že novoprijatý zamestnanec neodpracoval dostatočný počet hodín a tým pádom nie je zamestnaný na trvalý pracovný úväzok.

Aj napriek tomu, že máme vo všetkých troch rokoch zamestnaných 3 zamestnancov na trvalý pracovný pomer sa pracovný vstup nezvyšuje priamoúmerne s počtom zamestnancov. To naznačuje, že prerozdelenie pracovného času je neefektívne. Hodnota AWU by mala byť vyššia, preto sa odporúča zvážiť zefektívnenie využívania zamestnancov. Obsahuje to zlepšenie plánovania práce a efektívne využívanie pracovných hodín. Agro-D by tiež mohlo zvážiť zvýšenie počtu zamestnancov na plný úväzok a zníženie počtu zamestnancov na dohodu. Tým by sa zvýšil pracovný vstup a AWU a zlepšila sa produktivita práce a výkonnosť družstva a to môže mať dlhodobý vplyv na efektívnosť činnosti družstva.

V nasledujúcej tabuľke číslo 9 je zobrazený vývoj čistej pridanej hodnoty na AWU v priebehu sledovaného obdobia. Tento ukazovateľ nám vyjadruje, koľko hodnoty vytvoril pre družstvo prostredníctvom práce jeden zamestnanec v priebehu roka. Môžeme tak povedať, že tento ukazovateľ vyjadruje efektívnosť práce.

Tabuľka č. 9 - Čistá pridaná hodnota na AWU v €

Rok	2021	2022	2023
Čistá pridaná hodnota	179 908,63	275 762,48	114 417,92
AWU	2,17	2,57	2,44
Podiel čistej pridanej hodnoty a AWU	82 907,20	107 300,58	46 892,59

Zdroj: Vlastné spracovanie

Tabuľka nám ukazuje, že podnik vytvoril čistú pridanú hodnotu na úrovni 179 908,63 € počas roka na základe celkového pracovného vstupu 2,17 AWU. Ukazuje nám teda, že „jeden zamestnanec“ prispel k vytvoreniu čistej pridanej hodnoty vo výške 82 907,20 €. Táto hodnota naznačuje dobrú produktivitu práce vzhľadom na pracovný vstup podniku. Aj napriek tomu, že počet zamestnancov je vyšší a AWU je nižšie je podnik schopný vytvoriť značnú hodnotu aj pri flexibilnom pracovnom čase. V roku 2022 nám stúpila hodnota, ktorú vytvorí jednej zamestnanec na 107 300,58 €. Ukazuje to, že Agro-D zlepšil svoju efektivitu a produktivitu. V poslednom roku nám hodnota klesla rapídne na 46 892,59 € aj keď počet zamestnancov stúpol na 7. Agro-D by malo prehodnotiť optimalizáciu pracovných síl, pretože nárast počtu zamestnancov bol sprevádzaný poklesom produktivity. Ukazuje nám, že má podnik problém s využívaním pracovných síl efektívne. Agro-D by tak malo hľadať spôsoby, ako zlepšiť využívanie svojich zamestnancov aby sa zabezpečil rast pridanej hodnoty na AWU.

Efektivita rastlinnej výroby závisí aj od efektívnosti riadenia nákladov. Špecifické náklady, ktoré sa využívajú v rastlinnej výrobe sú osivá, hnojivá, chemické prostriedky a ostatné špecifické náklady ku ktorým môžeme zaradiť napríklad náklady na skladovanie plodín, náklady na poistenie plodín a náklady na zavlažovanie. Tieto náklady majú priamy vplyv na tvorbu čistej pridanej hodnoty podnik a tvorbu poľnohospodárskeho dôchodku.

Tabuľka č. 10 - Špecifické náklady rastlinnej výroby na hektár v €

Rok	2021	2022	2023
Osivá	32 662,33	35 496,68	18 212,50
Hnojivá	40 862,88	76 935,34	54 632,25
Chemické prostriedky	17 279,59	28 395,69	28 244,66
Ostatné špecifické náklady	9 006,33	10 229,29	39 444,54
Špecifické náklady spolu	99 811,13	151 057,00	140 533,95

Výmera pôdy v ha	238,69	235,73	232,90
Podiel nákladov na hektár v €	418,16	640,81	603,41

Zdroj: Vlastné spracovanie

V tabuľke číslo 10 máme uvedené špecifické náklady družstva Agro-D. V roku 2021 malo družstvo najnižšie špecifické náklady a to v sume 99 811,13 €. Najvyšší podiel na špecifických nákladoch mali náklady na hnojivá a osivá. Podiel nákladov na hektár sa v tomto roku pohybuje na úrovni 418,16 €. V roku 2022 špecifické náklady rapídne vzrástli a to až na úroveň 151 057,00 €. Najväčší nárast sme zaznamenali pri hnojivách a chemických prostriedkoch. Náklady na hektár nám tak stúpili na 640,81 €. V poslednom roku nám špecifické náklady klesli na úroveň 140 533,95 €. Najväčší pokles sme zaznamenali pri osivách a hnojivách. Naopak ostatné špecifické náklady výrazne stúpili. Náklady na hektár nám mierne poklesli na úroveň 603,41 €. Na základe týchto údajov môžeme konštatovať, že Agro-D sa snaží medziročne zvyšovať produktivitu a s ňou rastú aj náklady.

V nasledujúcej tabuľke číslo 11 je zobrazený vývoj celkovej produkcie rastlinnej výroby na hektár v sledovanom období. Tieto údaje nám ukazujú, aké výnosy boli dosiahnuté na jednotku plochy, čo nám umožňuje zhodnotiť efektivitu využívania pôdy.

Tabuľka č. 11 - Celková produkcia rastlinnej výroby na hektár v €

Rok	2021	2022	2023
Predaj produktov a služieb	220 842,34	320 554,03	382 315,87
Zmena zásob	18 983,68	83 765,75	-61 620,60
Produkcia spolu	239 826,02	404 319,78	320 695,27
Výmera pôdy v ha	238,69	235,73	232,90
Celková produkcia na hektár	1 004,76	1 715,18	1 376,97

Zdroj: Vlastné spracovanie

Už vieme z predchádzajúcej tabuľky, že náklady medziročne stúpali. Aby tieto náklady boli vynaložené efektívne, je potrebné zistiť, či nám to prinieslo vyššie výnosy. V roku 2021 Agro-D dosiahlo výnosy na hektár v hodnote 1 004,76 €. V porovnaní s nákladmi na hektár je táto suma viac ako dvojnásobne vyššia, čo je pre dobré pre družstvo, pretože generuje vyššie výnosy ako náklady a tak dosahuje vyšší zisk. V roku 2022 stúpili výnosy na hektár na úroveň 1 715,18 €. Spolu s nárastom výnosov narástli aj náklady, avšak náklady stále rastú pomalším tempom ako rastú výnosy. V roku 2023 výnosy na hektár

mierne poklesli na úroveň 1 376,97 € a poklesli aj náklady. Agro-D má tendenciu zvyšovať svoju produkciu spolu so zvyšovaním nákladov. Aby to tak zostalo aj naďalej je potrebné, aby optimalizoval používané náklady. Ak bude podnik efektívne využívať dostupné náklady, môže tak znížiť vstupy špecifických nákladov pri generovaní maximálnej možnej produkcie.

3.2.3 Porovnanie výsledkov s priemernými hodnotami Slovenska

V predchádzajúcich podkapitolách sme vypočítali základné ukazovatele vo FADN pre naše družstvo Agro-D. Na nasledujúcich stranách porovnáme dosiahnuté výsledky z priemernými hodnotami Slovenska. Údaje sa týkajú družstiev orientovaných na rastlinnú výrobu, ktoré boli vybrané a zapojené do prieskumu FADN v roku 2021 a 2022.

V nasledujúcej tabuľke číslo 12 sú zobrazené vypočítané ekonomické údaje Agro-D a priemerné hodnoty vypočítané za rastlinné družstvá na Slovensku. Porovnáme, ako naše družstvo uspelo v rámci Slovenska a v čom by sa naše družstvo mohlo zlepšiť do budúcnosti.

Tabuľka č. 12 - Porovnanie ekonomických údajov Agro-D s priemernými hodnotami Slovenska v €

Ukazovateľ	Agro-D		Slovensko	
	2021	2022	2021	2022
Hrubá pridaná hodnota	202 287,60	310 696,30	263 400,00	276 700,00
Čistá pridaná hodnota	179 908,63	275 762,48	200 400,00	212 600,00
Dôchodok z poľ. činnosti	137 620,79	212 777,89	67 000,00	59 500,00

Zdroj: Vlastné spracovania podľa Európskej komisie (2025)

Z tabuľky vyplýva, že v roku 2021 malo Agro-D nižšie hodnoty hrubej pridanej hodnoty v porovnaní s priemernými hodnotami Slovenska. Slovensko v roku 2021 dosiahlo hrubú pridanú hodnotu na úrovni 263 400,00 €, čo je o približne 60 000,00 € viac, ako dosiahlo Agro-D. Čo sa týka čistej pridanej hodnoty Slovensko dosiahlo 200 400,00 €, čo je približne o 21 000,00 € viac, ako dosiahlo Agro-D. Tieto údaje nám teda ukazujú, že Agro-D v roku 2021 vytvára menej hodnoty z poľnohospodárskej činnosti v porovnaní s priemernými hodnotami Slovenska. Môže to znamenať, že farma dosahuje nižší objem produkcie ako Slovensko. Avšak, napriek tomu má Agro-D podstatne vyšší dôchodok z poľnohospodárskej činnosti oproti priemerným hodnotám Slovenska. To nám hovorí

o tom, že Agro-D má lepšie riadenie externých nákladov, čo umožňuje generovať vyššie zisky aj pri nižšej produkcii.

V roku 2022 sa hrubá pridaná hodnota Agro-D výrazne zvýšila oproti priemerným hodnotám Slovenska. Slovensko síce dosiahlo vyššiu pridanú hodnotu než v roku 2021 a to na úrovni 276 700,00 €, stále je to však o takmer 34 000,00 € menej, než dosiahlo Agro-D. To isté platí aj pre čistú pridanú hodnotu. Agro-D v roku 2022 dosiahlo o približne 63 000,00 € viac než Slovensko. Pre Agro-D to znamená, že začala efektívnejšie produkovať a tiež zvýšila výrazne svoju produktivitu oproti predchádzajúcemu roku. Ukazuje nám tak pozitívny trend. Podstatne vyšší dôchodok z poľnohospodárskej činnosti nám tiež ukazuje na úspešnú optimalizáciu nákladov.

Môžeme teda tvrdiť, že Agro-D má dobrý manažment nákladov a to sa odráža vo vyššom dôchodku z poľnohospodárskej činnosti aj napriek tomu, že v roku 2021 mal nižšie hodnoty hrubej pridanej hodnoty a čistej pridanej hodnoty. Podnik by mal pokračovať v tejto optimalizácii nákladov, môže to byť pre neho výhodné, najmä v tých oblastiach, ktoré neprinesú negatívny vplyv na produkciu. Tiež sa ukazuje, že investície do majetku a výrobných procesov začínajú prinášať výsledky. Ak sa bude Agro-D aj naďalej venovať zvyšovaniu produktivity, tak by mala aj naďalej pokračovať v pozitívnom vývoji.

V nasledujúcej tabuľke číslo 13 sú zobrazené produkčné údaje, ktoré sme vypočítali pre Agro-D a priemerné hodnoty Slovenska. Rozoberieme si AWU, hodnotu čistej pridanej hodnoty na AWU, špecifické náklady rastlinnej výroby na hektár a celkovú produkciu rastlinnej výroby na hektár.

Tabuľka č. 13 - Porovnanie produkčných údajov Agro-D s priemernými hodnotami Slovenska

Ukazovateľ	Agro-D		Slovensko	
	2021	2022	2021	2022
AWU	2,17	2,57	5,50	5,60
Čistá pridaná hodnota/AWU v €	82 907,20	107 300,58	36 300,00	37 700,00
Špecifické náklady/ha v €	418,16	640,81	390,00	509,00
Celková produkcia/ha v €	1 004,76	1 715,18	1 162,00	1 300,00

Zdroj: Vlastné spracovania podľa Európskej komisie (2025)

V roku 2021 aj v roku 2022 malo Agro-D nižší ukazovateľ AWU v porovnaní s priemernými hodnotami Slovenska. Znamená to, že Agro-D zamestnáva podstatne menej zamestnancov v porovnaní so Slovenskom. Môže to byť efektívne pre Agro-D, čo naznačuje aj to, že čistá pridaná hodnota na AWU v oboch rokoch je výrazne vyššia než priemerné hodnoty pre Slovensko. Vytvára tak viac hodnoty na pracovnú silu v porovnaní s priemerom. Agro-D tak má síce menej pracovníkov, ale ukazuje nám, že družstvo riadi efektívne a zamerá sa na zvýšenie produktivity na zamestnanca. Platí tak nižšie náklady na pracovnú silu a dosahuje vysokú produkciu. Špecifické náklady na hektár sú v oboch rokoch pre Agro-D nevýrazne vyššie než pre Slovensko. Pre Agro-D to však nepredstavuje problém, pretože tieto náklady neznižujú ziskovosť. Celková produkcia na hektár v roku 2021 bola pre Agro-D nižšia o približne 160,00 € oproti Slovensku. V ďalšom roku sa produkcia pre Agro-D výrazne zvýšila a predbehla aj nárast pre priemerné hodnoty Slovenska približne o 415,00 €. Vidíme, že Agro-D sa snaží zlepšovať svoje produkčné techniky. Je pre neho dôležité, aby bola produkcia stabilná aj do ďalších rokov.

Agro-D dosahuje nadpriemerné dobré výsledky, avšak stále je priestor na zlepšenie. Keďže vidíme, že jeho špecifické náklady sú vyššie než je priemer, odporúčame zamerať sa na optimalizáciu nákladov. Ak nie je možné znížiť náklady, tak ich skúsiť využívať efektívnejšie. Tiež vidíme kolísanie v produkciách, takže by sa mal zamerať na stabilitu produkcie medzi rokmi. Skúsiť pestovať plodiny, ktoré sú odolnejšie voči nepriaznivému počasiu alebo lepšie sa prispôbiť aj zmenám na trhu.

Cieľom tejto kapitoly bolo zistiť, či prihlásenie sa do FADN prináša pre družstvo dostatočné výsledky v oblasti riadenia a optimalizácie jeho činnosti, vzhľadom na administratívnu záťaž, ktorú si tento prieskum vyžaduje. Analyzovali sme zopár ukazovateľov z FADN, ktoré nám priniesli pohľad na riadenie a činnosť Agro-D a následne sme výsledky porovnávali s priemerom Slovenska. Na základe interpretácie výsledkov tejto analýzy môžeme tvrdiť, že Agro-D síce dosiahlo nadpriemerné výsledky v porovnaní s priemerom, ale stále čelí viacerým výzvam, ktoré môžu výrazne ovplyvniť jeho dlhodobú stabilitu. Jeho výkonnosť vykazuje riziko výskytu výkyvov, čo môže výrazne ovplyvniť jeho finančnú stabilitu, preto by sa mal Agro-D sústrediť na zlepšenie riadenia zásob a optimalizáciu nákladov, čím môže zvýšiť svoju efektivitu a znížiť tak potencionálne straty. Taktiež by mal aj venovať pozornosť vhodným a efektívnym investíciám. Sledovať návratnosť investícií. V prípade, že nie je dostatočná, prehodnotiť nákupnú stratégiu a nájsť vhodnejšiu. Sledovať, ako sú zariadenia, ktoré sú k dispozícii využívané, pretože ak nie sú

dostatočné využívané, môžu zbytočne zvyšovať odpisy a tým znižovať čistú pridanú hodnotu podniku. Agro-D by sa tiež malo zamyslieť nad otázkou ohľadom svojich zamestnancov, zvážiť, aby družstvo zefektívnilo prerozdelenie pracovného času. Navrhujeme, aby Agro-D optimalizovalo využívanie zamestnancov na trvalý pracovný pomer a tým pádom zvýšiť pracovnú produktivitu. Tiež by malo skúsiť zamerať sa na znižovanie špecifických nákladov a skúsiť nájsť také zníženie nákladov, ktoré nebudú mať negatívny dopad na produkciu. Môžeme tak tvrdiť, že Agro-D má potenciál dosiahnuť dlhodobú stabilitu a rast, ak sa zameria na optimalizáciu nákladov, zefektívnenie svojich investícií, zlepšenie využitia svojich zamestnancov a zabezpečí si stabilitu svojej produkcie.

Na záver tejto kapitoly na základe týchto zistení tak môžeme konštatovať, že prihlásenie Agro-D do FADN môže družstvu priniesť užitočné informácie aj napriek tomu, že si to vyžaduje určitú administratívnu záťaž. Agro-D na základe tejto analýzy tak vie, aké sú jeho silné stránky a v čom je potenciál na zlepšenie. Je užitočné tiež vedieť, ako sa umiestnil vzhľadom na Slovensko. Môže tak zistiť v čom zefektívniť svoju činnosť a tým si zlepšiť konkurencieschopnosť na trhu. Vďaka peňažnej odmene, ktorú FADN ponúka za vyplnenie výkazu a prihlásenia sa do analýz, môže Agro-D využiť napríklad ako investíciu do majetku, ako je napríklad zavlažovací systém. Tým môže prispieť k produktivite a stabilnejším výnosom. Aj napriek tomu, že administratívna záťaž nie je práve zanedbateľná, môžeme tvrdiť, že prihlásenie do FADN sa nám ukazuje ako správny krok k zlepšeniu efektívnosti hospodárenia a stabilite podniku.

Záver

Hlavným cieľom záverečnej práce bolo poukázať na prínosy, ktoré môže priniesť družstvu účasť v Informačnej sieti poľnohospodárskeho účtovníctva alebo naopak, či účasť na tejto analýze nepredstavuje iba zbytočnú administratívnu záťaž. Na splnenie tohto cieľa sme si vybrali družstvo Agro-D, ktoré nám poskytlo potrebné informácie z účtovníctva na uskutočnenie analýz.

Na pochopenie témy záverečnej práce, sme si najskôr definovali základné pojmy a súvislosti, ktoré sa viažu na fungovanie Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva. Venovali sme sa aj charakteristike družstva ako formy podnikania a špecifikám rastlinnej výroby. Vďaka tomu sme vedeli lepšie porozumieť danej problematike a nadviazať na analytickú časť záverečnej práce.

V analytickej časti sme analyzovali vybrané ukazovatele z FADN, na základe ktorých môžeme konštatovať, že poľnohospodárske družstvo Agro-D dosahuje nadpriemerné výsledky v porovnaní s priemerom Slovenska. Napriek tomu čelí viacerým výzvam, ktoré môžu v budúcnosti negatívne ovplyvniť jeho dlhodobú stabilitu. Hlavné oblasti, na ktoré by sa malo družstvo zamerať, sú najmä efektívnejšie riadenie zásob, optimalizácia nákladov a zvýšenie návratnosti svojich investícií. Tiež navrhuje, aby sa družstvo zameralo na lepšie využívanie svojich dostupných zariadení a pracovnej sily, čo by mohlo prispieť k vyššej produktivite a celkovému zvýšeniu pridanej hodnoty. Ak sa Agro-D bude venovať týmto oblastiam, má potenciál dosiahnuť dlhodobú ekonomickú stabilitu a rast.

Na záver môžeme skonštatovať, že účasť družstva Agro-D na analýze FADN prináša niekoľko výhod. Napriek tomu, že si toto prihlásenie vyžaduje určitú administratívnu záťaž, poskytuje FADN cenné informácie o výkonnosti družstva a tým poukazuje na silné stránky Agro-D a tiež identifikuje oblasti, ktoré majú potenciál na zlepšenie. Vďaka porovnaniu so slovenským priemerom môže Agro-D zlepšiť svoju konkurencieschopnosť na trhu a prijať konkrétne opatrenia na zefektívnenie svojej činnosti. Peňažná odmena za účasť na analýze predstavuje možnosť investície do nového technického vybavenia, čo môže pozitívne ovplyvniť produktivitu. Môžeme tak konštatovať, že účasť v systéme FADN predstavuje správny krok k zlepšeniu udržateľnosti družstva aj napriek vyžadujúcej sa administratívnej záťaži.

Zoznam použitej literatúry

- [1] Balko, L. (2001). *Obchodné a finančné právo*. Bratislava : EPOS.
- [2] Bielik, P., Belica, M., Blcháč, J., Hutník, F., Kuzma, F., Lazarčík, J., Podolák, A., & Zoborský, I. (1998). *Agrárna ekonomika*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita.
- [3] Černý, I. (2014). *Rastlinná výroba II*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita.
- [4] Družstevná únia Slovenskej republiky. (2012). *Novinky v družstevníctve 2012* [PDF súbor]. Bratislava: Družstevná únia Slovenskej republiky. http://www.dusr.sk/download/dokumenty/DU_SR_novinky_2012.pdf
- [5] Európska komisia. (2008). *Farm Accountancy Data Network* [online]. Získané 5. októbra 2024, z <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=LEGISSUM:111074>
- [6] Európska komisia. (2025). *Farm economy focus crops – Agrida dashboard*. Agrida. <https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardFarmEconomyFocusCrops/DashboardFarmEconomyFocusCrops.html>
- [7] Európska komisia. (n.d. -a). *Farm Accountancy Data Network public database* [online]. Získané 5. októbra 2024, z <https://data.europa.eu/data/datasets/farm-accountancy-data-network-public-database?locale=en>
- [8] Európska komisia. (n.d. -b). *Farm Accountancy Data Network* [online]. Získané 5. októbra 2024, z https://ec.europa.eu/enrd/evaluation/back-basics/farm-accountancy-data-network_en.html
- [9] Európska komisia. (n.d. -c). *Farm Accountancy Data Network* [online]. Získané 12. októbra 2024, z https://ec.europa.eu/enrd/evaluation/back-basics/farm-accountancy-data-network_en.html
- [10] Európska komisia: *Directorate-General for Agriculture and Rural Development*. (2024). *Converting Farm Accountancy Data Network (FADN) into Farm Sustainability Data Network (FSDN). Annex II, Country fiches*. Publications Office of the European Union. <https://data.europa.eu/doi/10.2762/656534>

- [11] Európska komisia: Eurostat & Mari, F. (2020). *The representativeness of the Farm Accounting Data Network (FADN): some suggestions for its improvement: 2020 edition*. Publications Office. <https://data.europa.eu/doi/10.2785/06861>
- [12] International Cooperative Alliance. (n.d.) *Cooperative identity, values & principles*. Získané 28. decembra 2024, z <https://ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity>
- [13] International Labour Organization. (2002). *Recommendation No. 193 concerning the Promotion of Cooperatives*. https://normlex.ilo.org/dyn/nrmlx_en/f?p=NORMLEXPUB:12100:0::NO::P12100_IL_O_CODE:R193
- [14] Líška, E., Bajla, J., Candráková, E., Frančák, J., Hrubý, D., Illéš, L., Korenko, M., Nozdrovický, L., Pospíšil, R., Špánik, F., & Žembery, J. (2008). *Všeobecná rastlinná výroba*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita.
- [15] Markou, M. (2004, Január). *Farm Accountancy Data Network* [online] ResearchGate. Získané 5. októbra 2024, z https://www.researchgate.net/publication/257651177_Farm_Accountancy_Data_Network
- [16] Medzinárodný družstevný zväz. (2008). *Stanovy Medzinárodného družstevného zväzu: Úplné znenie vrátane dodatkov jednomyselne schválených mimoriadnym Valným zhromaždením MDZ v Ríme dňa 6. júna 2008* [PDF súbor]. Ženeva, Švajčiarsko. http://www.dusr.sk/download/dokumenty/Stanovy_MDZ_schvalene_v_Rime.pdf
- [17] Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky. (n.d. -b). *Farm Accountancy Data Network (FADN)*. Získané 18. novembra 2024, z <https://www.mpsr.sk/index.php?navID=47&sID=40&navID2=337>
- [18] Ministerstvo pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR.(n.d. -a). *Informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva od 2020* [online]. Získané 8. októbra 2024, <https://www.mpsr.sk/strategie-analyzy-a-prierezove-cinnosti/ispu-informacna-siet-polnohospodarskeho-uctovnictva-od-2020/47-242-1524>
- [19] Nariadenie Rady č. 79/65/EHS z 15. júna 1965 o vytvorení siete na zhromažďovanie účtovných údajov o príjmoch a hospodárskej činnosti poľnohospodárskych podnikov v Európskom hospodárskom spoločenstve. (1965). Úradný vestník Európskych spoločenstiev, 109/1859.

- [20] Némethová, J. (2009). *Agropotravinárske štruktúry okresu Nitra*. Univerzita Konštantína Filozofa.
- [21] Organizácia Spojených národov pre výživu a poľnohospodárstvo. (2006). *European Union accession and land tenure data in Central and Eastern Europe*. FAO.
- [22] Paška, Ľ., Kozáková, J., Lančarič, D., & Savov, R. (2014). *Manažment výroby*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita.
- [23] Paška, Ľ., Kozáková, J., Lančarič, D., & Savov, R. (2015). *Manažment výroby: (vybrané kapitoly)*. 2nd ed. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita.
- [24] Patakyová, M., Majmojka, M., Lukáčka, P., Mašurová, A., Strémy, J., Grambličková, B., & Lacko, P. (2019). *Právo obchodných spoločností a družstva – všeobecný úvod do problematiky a vymedzenie základných pojmov*. Bratislava: Univerzita Komenského, Právnická fakulta.
- [25] Spišiak, P., (2007). *Základy geografie poľnohospodárska a lesného hospodárstva*. 4th. ed. Bratislava: Univerzita Komenského.
- [26] Šípová, E., Girethová, R., Húska, F., Slivovský, M., & Vozár, R. (2024). *Hospodárenie poľnohospodárskych podnikov v SR v roku 2022: Výsledky výborového zisťovania Informačnej siete poľnohospodárskeho účtovníctva SR*. MPRV SR.
- [27] Zákon č. 513/1991 Zb. *Obchodný zákonník*. (1991). Slovenská republika. <https://www.slov-lex.sk/pravne-predpisy/SK/ZZ/1991/513/>
- [28] Zoborský, M., I., (2006). *Ekonomika poľnohospodárstva*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita.